

19 MAYIS

76-81

1946-1947

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 5037633

ADI: 19 Mayıs

CİLT:

SAYI: 76-81

YIL: 1946-1947

TÜRK TARİH KURUMU

1946-76

Cilt : 7

Temmuz - Ağustos

Sayı : 76

me

TÜRK TARİHİ

Gelecekte Samsun

Emin HEKİMGİL

Samsun Karadenizin incisidir. Karadeniz şehirleri içinde nüfusu en fazla olan bu şehrin parlak bir istikbali vardır. Kızıl ve Yeşilirmak arasında Ortanadoluyu denize bağlayan biricik yolun üzerinde olması şehrin geçmişte olduğu gibi, gelecekte de inkişafı için tek sebeptir.

Bugün kara, hava ve deniz yollarının toplandığı yer olarak mühim ulaştırma merkezlerinden birisi haline gelmiştir.

Doğu Karadenizin yüksek ve yeşil dağlarını görüp gelenler düzlükte iki küçük ırmağın (Mert ve Gördünırmağı) arasında küçük tepelerin tatlı meyillerle denize indiği bir koy kenarında bir şehir bulurlar. Batı Karadenizin yüksek kıyılarını takip edenlerse Sinoptan sonra azalan yeşillige ve düzleşen kıyılara dikkat eder, Fener burnundan sonra Samsunu, kollarını açmış kendilerini bekler bulurlar. Koyun iki kenarına yayılmış muntazam sokakları ve güzel evlerle Samsun pek hoş gider. Kıyı şehirlerimiz içinde büyümeğe az bir emek ve masrafla tam mânasile mükemmel bir şehir olmağa en elverişli yer Samsundur. 40 bine yakın nüfusu barındıran şehir hem ticaret ve hem de sanayi merkezi olabilecek bir durumdadır. İki yanını bereketli sahil ovalarına dayamış, yolların toplandığı bir noktada her türlü şartlar mevcuttur. Bereketli Çarşamba ovasının çeşitli ürünlerini Bafranın tütününü, Tokadın ve Amasyanın yetiştirdiklerini Samsun dışarıya çıkarıyor.

Anadoluda demiryolları yapılmadan önce, bütün orta ve doğu Anadolunun iskelesi olan bu yer, liman yapılır yapılmaz, yine eski önemini kazanacaktır.

Şehir bakımından Samsunda yapılması gereken bir çok mühim işler vardır. Elektrik işi başta gelenlerindedir. Harp yılları içinde mazot eksikliği ve sık sık ceryanın kesilmesi, makinelerin artık ömürlerini tüketmesi, bizi civarımızdaki sulardan faydalanmağa sevk ediyor.

Şehrin suyu demir borularla gelmektedir ve mikropsuz temiz bir sudur. Kireç nisbeti her ne kadar fazla ise de civardan iyi içme suları getirilebilir. Susuz evler çoktur. Büyük müesseseler kurulmakta ve yeni okullar yapılmakta olduğunu düşünürsek daha bol su temin etmek lâzımgelir.

Kanalizasyon da üzerinde ehemmiyetle durulması icabeden büyük işlerden

İÇİNDEKİLER

Gelecekte Samsun	E. Hekimgil
Fuzuli ve Enis-ül kalb	Kemal Yener
Veziirköprü tarihçesi	F. Pınardağ
Memleketimizde tabiatla savaş ihtiyacı	M. Ş. Fırat
Havza'da kaz çevirme âdetleri	M. Bulgurcuğlu
Yelkenli (şiir)	B. Noyan
Gözlerin (şiir)	S. Acuner
Samsun İstihlâk Kooperatifi	M. Cura
Gelincik tarlası	C. Çumralı
Samsun ticaret organları	M. Özbalkan
Hatırlıyor musun? (şiir)	V. Falay
(Tanıdıklarımın) Gazi Osman	M. Karaca
Şeytanlı ev	H.B. Danişman
Bir yol peşinde	Ö. Orhun
Ayrılık (şiir)	B. Noyan
Samsun Yardım Sevenler Derneği	S. Sarp
Şehir basını	19 Mayıs
Samsun'a Yeşilleme	N. Tanrikulu
Dilsizin İstirabı (Hikâye)	A. Bayraktar
Halkevi Haberleri	***

5037633
1947, 76-81

biridir. Yine şehrin içinden geçen dereler sel ve fazla yağmurda basık evler için bir tehlike oluyor.

Samsuna ilk gelenlerin gözü sahile takılıyor, gazino, lokanta, plajı burada arıyor ve şehrin denize niçin küserek arkasını döndüğünü herkes kendi kendine soruyor...

Samsunlular iç Anadolu şehirlerinde yaşıyormuş gibi denizden pek az faydalanıyorlar. Diye bilirizki park civarında gezmek ve Gazi iskelesi üzerinde bir iki dolaşarak hasretle denize bakmaktan ibaret kalıyor. Herhalde Ankaralı-

Karadenizin incisi olan Samsunun Gazi parkı

lar, bazan yeşil ve bazan koyu mavi renkteki Karadenize bakıp geçen Samsunlulardan daha fazla balık yiyorlardır.

Şehrin en mühim eksikliklerinden biri de sayfiye yerleridir. Tatil günlerinde yaz aylarının bunaltıcı sıcaklarından kaçıp dinlenecek hiç bir yer yoktur. Samsun ve dolayında istirahat için bir yer bulamazsınız. Küçük bir koy kenarında yüz kişinin sıkışık olarak oturabileceği yalnız bir Derbent vardır. Halbuki Kocadağ, Kirazlığın arasındaki yaylalara çıkan yol ve taşıt olsa bu ihtiyaç kendiliğinden kalkacaktır.

Buyıl, Samsun ve Sivas liselerile, Kızılay gençlik kamplarının, Bafra yolu üstünde Kurupelitte kamp yapması herkesi imrendirdi. Yalnız mektepler için değil aileler, ve herkes için de bu imkân mevcut olmalıdır.

Dağ ve deniz havası için müsait yer pek çok. O halde Samsun ilerde bölgenin istirahat ve eğlence şehri de olabilir.

Şehrin imarı için liman inşasını beklemek icap etmez. Müze, stadyom, çocuk bahçesi, sinema plajları ve yüzme havuzu beklenen belli başlı işler arasındadır.

Bütün imkânları üstünde toplanan şehir çabuk gelişmeli, okulları, hastaneleri ve ticaret müesseseleriyle Samsun Karadenizin bir İstanbul'u olmalıdır.

Fuzuli ve Enis-ül kalp

Kemal Yener

Büyük şair Fuzuli'yi ne zaman hatırlasam, gözlerimin önünden, geniş bir cübbenin içinde kaybolmuş, biraz derbeder, yanık, âşık bir insan hayali geçirir, silik ve müphem olan bu hayale biraz vuzuh vermek gayretiyle, şairin gazellerinden aklımda kalan bazı parçaları okumağa başlarım :

Ne yanar kimse bana ateş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bad-ı sabadan gayrı.

.....
Ehl-i aşk içre Fuzuli nice ah eylemeyem
Ne temeddu bulunur bende sadadan gayrı.

.....
Can ver gönül ol gamzeye kim bunca
zamandır
Can içre seni sakladığım anın içindir.

.....
Canı canan dilemiş vermemek olmaz ey dil
Ne niza eyleyelim ol ne senindir ne benim.

Beyitleri okuduktan sonra, içimden o hayale hitap eden bir sesin konuşmaya başladığını duyarım.

Ey büyük şair! Öz şüire susayanlar, ekseriya senin pınarına gelir ağızlarını dayarlar, ve kana, kana içerler. O ne suyu tükenmez menba. On altıncı asır bu tarafa halâ akıp duruyor. Vücut ve ruh onun başında dinleniyor, serinliyor.

Şairlerin halâ eski hayatini taşıyor. Onlara sen nasıl can verdin. Ne zaman, ne de her hangi bir müessir onları yok edemiyor. İniltilerin içimizi titretiyor, aşkın, fedakârlığın, maddî hırsların dışında bir varlığa

bağlanmanın, yalnızlığın sevgisini senden öğreniyoruz. Bazan o kadar yakın bir arkadaşımız oluyorsunki, şaşmamak kabil değil. Kalbimize girip onun dilinden konuşuyor, sanki bize ait aşkı ve ıstırapı terennüm ediyorsun. İşte, büyük şair senin gibisine derler!

Bizden ne kadar uzakta olursa olsun, sözleri ve deyişleriyle kafamızı ve içimizi birleştirebildiğimiz insan büyük adamdır. Fuzuli de öyle :

Şairimizin ikinci bir meziyeti daha var: Düşünce adamı oluşu! yeni bulunan Enis-ül kalp adındaki eserini okuduktan sonra buna kani olmuş bulunuyoruz.

Filhakika, hayatını, yalnız şiir yazmak, yahut resmi bir memuriyet vazifesi yapmakla geçirmemiş, ilme ve onu öğrenmeğe karşı içten duyduğu büyük alâkayı tatmin etmek için daima okumuş ve zamanın bütün eserlerini tetkik etmiş olduğunu bildiğimiz Fuzuli'nin, vereceği eserlerin fikir kıymeti bakımından üstünlük göstereceğini düşünebiliriz. Tetkik edeceğimiz bu yeni eseri de düşüncelerimizi doğrulayacaktır sanıyorum.

Enis-ül kalp 134 beyitten ibaret farsça yazılmış bir manzumedir. Şimdiye kadar, var olduğu bilinen, bu eser bulunamamıştı. Meğer Edirne'de bir kütüphane rafında, mecmua arasında saklı duruyormuş : Süleyman Cafer Erkiç, eseri saklı bulunduğu yerde buldu, Türkçe tercümesini yaparak

aslı ile birlikte güzel baskılı bir kitap halinde yayınladı. Bu hizmetten dolayı kendisine burada teşekkür etmek vazifesini ödemek isteriz.

Şairimizin eseri niçin farsça yazdığını bilmiyoruz. Şunu biliyoruz ki, üç dilde de: Arapça, Farsça ve Türkçe de kudret-i şairaneyi göstermek hevesi şairimizi de yabancı dillerde eser vermeğe sevk etmiştir. Fakat o, kendi dilini hepsinden daha çok sever, kendi dilinin kadrini bilmiyenlerden de şikâyet eder. Fakat moda, öze bağlanmaktaki arzuları bazan sarsar.

İlim deryasına batmış olan gönlinün söz inciliyle dolu bir kutu olduğunu belirterek söze başlayan şair, eserinin başında ilme, öğrenmeğe ve lisana karşı duyduğu yakınlığı anlatarak, insanlarda da aynı alâkanın doğmasını istiyor, ve onlara öğrenmenin lüzumunu ihtar ederek diyor ki:

« Hayvana konuşmadığı için insan demezler »

« İrfan kazanmadan tenden canın çıkmasına razı olma »

« Akıl duygularına irfanla sahip olmağa çabış, dükkâmı darmadağmık edilmiş bir ustanın elinden ne gelir. »

Üçüncü özdeyişin ikinci kısmında, kazanılacak bilgilerin tasnifli olmasına dikkat olunmak gerektiği düşüncesi anlaşılmalıdır.

Bundan sonra, biliyorum diye mağrur olmamak icapettiğini, gurur veren irfanı kazanmanın daha iyi olacağını biliyorum iddiasında bulunan insanların hakiki değerlerini iyi anlamak ve onlara seviyelerine göre kıymet vermek gerektiğini,

Riyakâr zahitlerden sakınılmasını, Remmal, Münecimlerin hadiseleri vukuundan evvel haber vermek kudretine sahip olmadıklarını anlatarak in-

sanlara asla gaflete düşmemelerini ihtar ediyor ve diyor ki:

« Kendin gibi gaflette olan bir akıldan irşad arama, Papas puta secde ettiği zaman, o secdeden putun ne haberi vardır. »

Şimdi söz haris insanlar ve zalim padişahlar üzerine yönelmiştir.

« Haris olan kimselerin rahatı yoktur. Zira bir kimse İrana şah olsa, Turan mülkünü de kendine lüzum sanır. İşte dünyanın huzurunu kaçıran bu gibi haris insanlardır. İnsanları birbiriyle boğuşmağa sevkeder, güzel şehirlerin yıkılıp harabe haline gelmesine sebep olur. Niçin böyle olsun, zaten: « Cihanın bütün lüzumlu şeylerini tamamlamağa kimsenin kudreti yoktur. Sonu gelmeyen yol varsa o da hirs yoludur. » Kimse bu kötü yola gitmemelidir. Ve kötü hırslardan çözülmelidir. Hirs, insanlık için tehlike yaratabilir. »

Şair, zalim padişahlar için gayet güzel konuşuyor.

« Zalim padişahın devrinde halka huzur imkânı yoktur. Çobanın kurt oluşu koyuna ne belâdır. »

Haris insanlardan olduğu gibi, Fuzuli sultanlardan da hiç hoşlanmıyor onları sevmiyor, hatta onlardan nefret ediyor. Sultanlarla yakınlık sağlamak isteyen insanları da sevmiyor.

« Sultan divanının yolunu bilene adam deme, çünkü onun divanına devam etmek insana yaraşmaz. » diyerek çok sert konuşuyor.

Elbetteki, bütün sultanlar, divanlarına gidilmeyecek gibi kötü insanlar değildir. Şairimizi bu şekilde konuşturmaya sevkeden daha başka sebepler olmalıdır. Belki de, padişah yakınlığını kazanmak isteyen insanların, bu yakınlıktan kendilerine bir kâr te-

min etmeği düşündüklerini, bu yüzden şahsiyetlerinden fedakârlık ederek kul köle vaziyetine düştüklerini görmüş, onun için, sultan divanına devam etmenin iyi bir hareket olamayacağını söylemek istemiştir. Daha aşağıki satırlarda madde olarak mal ve servetin insan değerini artıramıyacağını, belki onu hırslara yol açacağını düşünüyor ve « azalması senin tamamlanmanı temin eden şeyi mal bil » diyor. Şair, fakirliğin de ayrı bir zevki olduğuna kanidir. »

« Fakiri öğren ve öyle şad yaşa ! Zira mum, ateşin şulesinden hayat bulduca ona ateş, ab-i hayattan daha iyi görünür » dedikten sonra, herkesin kendi arzusuna göre, yaşamaktan zevk alacağını hatırlıyor ve diyor ki :

« Herkesin cenneti kendine göredir. Nitekim, anne kucacı çocukların cenneti, memelerinin südü de bal ırmağıdır. »

Bundan sonra aşk konusunda konuşmaya başlayan şair, « Aşk ve onun kemali için söz etmek hakkı ancak canını sevgilisinin gamına nezr etmiş olanlarındır » diyerek, bu konuda konuşmak hak ve selâhiyetine sahip olduğunu ifade etmek istemiştir.

Filhakika: O, Canımı canan eğer isterse minnet canıma, Can nedir kim anı kurban etmeyem cananıma. demekten her zaman zevk almıştır.

Biliyoruz ki: Fuzuli aşkta ıstırapı sevmiş ve onu aramıştır. Onun için

sevmek sanki ıstırap çekmekten ibaret. Onu hiç bir şeyle değiştirmeye taraf-tar değildir. « Eger başında bir sevda (ıstırap) varsa onu olur olmaz zevkle değiştirme » diyor.

Manzumenin son kısmını teşkil eden beyitler arasında, gayet güzel fikirleri ihtiva eden özdeyişlere rastlıyoruz. En güzellerini kaydediyoruz.

« Akhın var diye hileden emin olduğunu zannetmeyesin. Çünkü Adem kâmil olduğu halde Şeytan onu baştan çıkardı. » Kol kuvvetine güvenme zira bir kocakarı hile ile yüz Rüstem avlar. »

« Elde ettiğin feyzi başkalarına da eriştir. Bal arısını göz önüne getir, menfaat verdikçe öteki arılardan daha yüksek olur. »

Şiiri, ilim toprağı ve irfan suyu ile yapılmış bir binaya benzeten şair, Husrev, Hatai, ve Cami'nin bu binayı ayakta tuttuğunu ve diğer direklerinin kendisi tarafından Bağdatta hazırlandığını ifade ettikten sonra Tanrıya hitap ederek ondan çabışmak için kuvvet ve arzu talep ediyor. Ve nihayet yazdığı esere Enis-ül kalp adını verdiğini, onun anlayan adamların meclisinde cevelan etmesini diliyor. Eserin, okuyanları tesiriyle kazanabilmesi için de onu « adalet ülkesi olan Ruma gönderiyorum » alemleri zaptetmek ve cihanı teshir eylemek hususunda Sultan Süleyman devletinden kendisine bir fetih tesiri erişir ümidile » diyerek eserine son veriyor.

Vezirköprü

TARİHÇESİ TETKİKLERİNDEN

VII

Fuat Pınardag

23 Nisan İlkokulu öğretmenlerinden

Büyük bir şair olduğu kadar yüksek bir idare adamı olduğunu eserlerle gösteren Ziya paşa 1281 baharında Vezirköprüye gelmiş, Uzunsokak civarında Hacı Abidin oğlu Şevki efendinin dedesine ait olan evde kalmıştır. Amasya'yı imar ettiği gibi Vezirköprüyü de imara başlamış, plânını hazırlamış işede ikmale muvaffak olamadan Amasya mutasarrıflığından ayrılmıştır. Şimdiki esnaf çarşısı Ziya paşanın başlangıç eseridir. (Ziya paşanın Amasya mutasarrıflığında yaptığı büyük işlere dair yazılarım vardır.)

Vezirköprü'nün ilk kaymakamı Yegenoğlu Sait beydir. Şuayb bey, Ahsen efendi, Galip bey, Emin bey, memlekete hizmet bakımından sayılı kaymakamlardandır.

Vezirköprüden yetişen ve Vezirköprüde bulunan tanınmış Din âlimleri :

1050 tarihinde Taşanoğlu medresesi müderrisi İdris, 1080 tarihinde Büyük Şeyh Yusuf, 1130 tarihinde Kara müderrisi Ahmet, 1135 tarihinde Recep, 1180 tarihinde Müftü Hacı Hasan, ve Müftü Küçük Şeyh Yusuf, 1182 tarihinde Müftü Hacı Ahmet, 1140 tarihinde Fahrülülema Vaiz Mehmet efendi, Tokadın Kazovasından olup İstanbulda büyük bir ün alan Kazabadi Ahmet efendinin talebelerinin

den Osmanlı Halil oğlu Mustafa, Kıldırzade Şehit müftü Mustafa, Çorumda medfun Yusuf Bahri, Abdullah İbni Mustafa, Hacı Hatip zade Mehmet, Müftü Gümüşhaneli Mehmet Emin, Müftü Gürcü Emin, Beşpinar zade Ömer, Şeyh Osman, Maden zade Hüseyin, Mumcu zade Ali, Sarı müderrisi, Karavaiz Mustafa Asım, İğci zade Mustafa Tefvik, biraderi Mehmet, Müftü İbrahim, Müftü Esat, Onbaşı zade Mehmet, İğci zade Yusuf Ziyaeddin, Kadı Ahmet efendi zade Müftü Hacı Emin, Diyanet işleri azasından Mustafa Tefvik, Mebus Arif Fazıl, Müftü Hacı Haşim, Kadı Cemaleddin ve Hüseyin Avni, Şaban zade Hüseyin ve biraderi Yusuf efendilerdir.

Bursalı Tahir bey merhumun Osmanlı müelliflerinde Şehit Müftü ile İğcizade Mustafa Tefvik efendiden bahseder. Ortacamiî şerif imamlarından Giridli Mahmut, Hidayet efendiler Kiraat ilminde meşhurdurlar. İlemi köyünden de Mustafa efendi adında âlim bir müftü yetişmiştir.

Fazıl Ahmet paşa medresesi müderrisi Osmanlı Mustafa efendinin büyük himmeti olmuştur. Şimdi müftü Nuri Cömerdin babası olan Müftü Hacı Emin efendi, yirmi sene müftülük yapmıştır. 100 e yakın talebeye icazet

vermiştir. Ususlu, Hadise, Akaide, Fıkıh ve Fetva'ya ait eserleri ve şiirleri vardır.

Vezirköprü bilginlerinin çoğu Amasya, İstanbul ve Mısırdaki tahsillerini yapmışlardır. Çok ve değerli eserler yazmışlardır. Vaktile dört kütüphane var iken son zamanlarda iki büyük kitaplık kalmıştır. Fazıl Ahmet paşa ile Şehit Müftü kitaplarıdır. Her iki kitaplığa ait kitaplardan Şehit Müftü kitapları tarafımdan 1930-1931 ders yılında Samsun Gazi Kitaplığına gönderilmiştir. Fazıl Ahmet paşaya ait çok değerli kitaplar tarafımdan toplanarak Vezirköprü umumî kütüphanesine konmuştur. İstifadenin temin ve tamimi maksadile Fazıl Ahmet paşa ile Şehit Müftü kitaplarının Ankara Dil-Tarih fakültesine gönderilmesini yerinde buluyoruz.

Hacı Yusuf Ziyaeddin efendinin güzel el yazısı eserleri ve öz Türk diline kuvvetli vukufu vardır.

Tarihi vefatlarına şöyle bir işaretlerine tesadüf edilmiştir :

Sen Ziya: sanma beni zulmetim afaki tutar
Korkarım sül fialim beni nirana atar
Şemsi ömrüm şu zaman MAGRİBİ ENCAMA
batar

Mağrib 1242
Encam 95

1337 ölümleri (tarihi Hc.)

Aslen Havzanın Erikbelen köyünden olup Vezirköprüde büyük bir ün sahibi olan Müftü Osman Rumi efendinin faziletine lâyık güzel bir mezar taşı yapılmıştır.

İstanbul'da tahsilde iken Amasya mebusu Köprülü Arif Fazıl efendinin bir sualine muhatab olarak verdiğim cevabı beğenerek Emir Buhari tekkesinde bir çay ve bir çukulata vermek

suretile iltifatlarına mazhar olmuştum. O devrin İttihad ve Terakki ricahı o tekkede toplanırlardı. Soru şu idi: Ruhun ebediyetine kail olduğuna göre Cenabı Hak ta ebedidir. Ruh ile aralarında ne fark kaldı?

Ruh ezeli degildir. Cevabında bulundum.

1945 Nisanında tetkiklerde bulunmak üzere Amasya'ya gitmiştim. Müftülük vazifesini gören Vezirköprülü Mustafa Tefvik edendi, Kadı Ali Himmet efendiyi ziyaret ettim. Ali Himmet efendi şimdi Temyiz reislerindedir.

Amasyanın hakiketen en büyük âlimlerinden Mir Hasan efendinin Vezirköprülü Mustafa Tefvik efendi, hakkında (Köprülü Hoca oluptur.) diye takdir ettiği Mustafa Tefvik efendi, Şeyhülislâm Musa Kâzım efendinin dikkatini çekerek İstanbula Darüihikme azalığına getirilmiş, sonra da Ankara Şeriye Vekâleti ifta heyetine, buranın lâgvi üzerine diyanet işleri müşavere âzalığına alınmıştır.

Kendilerile olan irtibatım çok kuvvetlenmiş olduğundan mümkün mertebe faydalanmağa çalıştım. Vezirköprüde onbir sene süren ilkokul öğretmenliğinde Müftü Haşim Işık'la sık sık görüşür, istifadeler ederdim. 1932 Türk dili çalışmalarında 2000 ne yakın söz derlemiştik. Çok güzel kelime buluşları vardı. Uyanık fikirli idi.

1281 tarihinde Ortacami avlusunda iki katlı ve iki dersaneli ilk rüşdiye mektebi açılmıştır. İlk rüşdiye muallimi evveli Amasyalı Nafiz efendinin babası Seyyid efendidir. Sırasile Mecitözlü Hoca Âdem efendi, Zileli ve Gerzeli hoca denilen muallimler gelmişlerdir. İlk rüşdiye talebelerinden olup İstanbulda Darümualliminden çıkarak Vezirköprülü

Nimet efendi Karadeniz Ereğlisinde Rüşdiye muallimliği yapmıştır.

Mahalle mektepleri:

Tabakhanede Şakir hoca, Değirmen başında Şükrü Hafız hoca (Salih hocanın babası) öldükten sonra Salih hoca gene tabakhanede Biber hoca (Kale camii imamı Baki hocanın babası) Kale caminde Ömer hoca mektepleri vardı.

1908 meşrutiyet inkilabında Kale camii yanında ilk mektep kurulmuş Sivaslı Mustafa efendi muallim tayin edilmiştir. Kendisi Bursa ziraat mektebi mezunu idi.

(1914) 1330 da Taşkale ve Çanaklı ilkokulları yapılmıştır. Ayrıca da şimdiki C. H. P. binasında kız mektebi kurulmuştur. Taşkale mektebinin adı Merkez mektebi olmuştur. 1928—1929 da ikinci bir Gazi ilkokulu yapılmıştır.

Vezirköprüde şimdiye kadar yapılmamasına esef edilen (KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA) adile ve sanile ilk veya ortaokulun açılmasını görmek zamanı gelmiş ve geçmiştir.

Köprülüler hakkında yazılan bir eserden bahs etmeyi faydalı buldum:

Tarih-i Sülale-i Köprülüler

Yazan: Köprülülerden Numan paşa oğlu Ahmet paşanın imamı Behçeti Esseyid İbrahim

Yazma, Hat : Fena bir talik. 16X22 büyüklüğünde 22 varak. her sahifede 23 satır. Köprülü kütüphanesi.

Fazıl Ahmet paşa kitapları arasında. Umumi 212 No.

Köprülü ailesi gibi memlekete bü-

yük hizmetler görmüş bir Türk vezir ailesinden 7 kişinin terceme-i halinden bahseden bu kitap, yedi vezire nisbetle yedi baba ayrılmıştır.

Birinci bab : (Varak 1—93) Köprülü Mehmet paşaya,

İkinci > : (Varak 94—181) Köprülü oğlu Fazıl Ahmet paşaya,

Üçüncü > (Varak 181—195) Köprülünün küçük oğlu Sadırazam Fazıl Mustafa paşaya,

Dördüncü > (Varak 195—199) Köprülünün kardeşi Hasan ağanın oğlu Amcazade Hüseyin paşaya,

Beşinci > (Varak 199—203) Fazıl Mustafa paşanın büyük oğlu Sadırazam Numan paşaya,

Altıncı > (Varak 206—213) Fazıl Mustafa paşanın küçük oğlu vezir Hafız Abdullah paşaya,

Yedinci > (Varak 215—220) Sadırazam Numan paşa oğlu vezir Ahmet paşaya, tahsis edilmiştir.

Varak : 203 — 205 ve 213—215 araları boştur.

Abdullah paşanın hal tercemesi, hali hayatında 1137 de bırakılmıştır.

Ahmet paşanınki de 1151 yılına kadar gelmektedir.

Müellifin Köprülü ailesine olan bağlılığı itibarile bilhassa son kısımlar orijinal bir kıymeti haizdir.

MEMLEKETİMİZDE TABİATLA SAVAŞ İHTİYACI

— Son Muş depremi münasebetiyle —

Yazan : M. Şükrü Fırat

«Hayat mücadeleden ibarettir»
K. ATATÜRK

Dünyada ana gibi yar olmaz derler. İnsanların da en büyük dostu tabiattır. Fakat onun bu dostluğunu kazanabilmek için kendisiyle aşk derecesinde çetin bir mücadele ve feragat ister. Bu hayatın şaşmaz bir kanunudur ve hayatla mücadele edebilmek için önce tabiatla mücadele şarttır. Çünkü o, hayatı idame ettirmesi bakımından merhametli olduğu kadar gaddardır da. Tarihe bir göz atarsak : milyonlarca insanın zaman zaman zelzele, volkan, su baskını ve kasırga gibi, korkunç afetlerle tabiatın hismine uğrayarak şuradan buraya göç ettiklerini, hudutsuz can ve mal gaipleriyle sefalete, ıstıraba düştüklerini ve nihayet inkıraz bulduklarını görürüz. İşte bundan ötürü insanlar daha bidayette tabiatın bu amansız cilvesiyle daimi bir savaşa girişmişlerdir. Tabiatla savaş fikri yer yüzüne ilk insanla beraber doğmuştur. Bu mübrem ihtiyaç; ilk defa onun gıdasını almak için sürüp ettiği toprakla başlar.

Keşf edilen yeni bir serom veya bazı maddi mânevi tedbirlerle herhangi bir tehlikeli hastalığın önü kolaylıkla alınabilir. Yangınlar söndürülebileceği gibi, adem oğulları tarafından birbirlerini vurmak için icat edilen bugünün öldürücü, müthiş silâhlarına daha üstün silâhlarla karşı koymak ve böylelikle dünyadan ebediyen harbin vücu-

dunu kaldırmak ta yine insanların elindedir. Peki! tabiatın insafsızlığına karşı durmak mümkün değil midir? Niçin olmasın. Çabılırsa bu da pek âlâ mümkün olur ve hırçın tabiat insan oğlunun elinde ehlileşerek faydalı bir hale gelebilir. Yeterki o buna meram etmiş olsun. Çünkü yaratıldığı gündenbergi tabiat, insanları değil, insanlar her zorluğuna yılmadan göğüs gererek onu kendilerine ram etmişlerdir. Eğer insanlığın ilk mübeşşirleri olan atalarımız ellerine aldıkları ilk kazmayı işlenmemiş ilk kayalara vurmamış olsalardı acaba bugünkü medeniyet yaratılabilir ve insanlık gayesine ulaşabilir miydi?

İçinde yaşadığımız yirminci yüzyılın ileri bir medeniyet asrı olmasına rağmen tabiat kendisinin asla başı boş bırakılmıyacağını yine vakit vakit sakinlerine hatırlatmaktan geri durmamaktadır. Daha yakın senelere kadar Japonyayı ve Avrupanın muhtelif bölgelerini alt üst eden bu gibi felâketler azmi görülmüştür. Bu ülkeler bütün bu afâtlara karşı ilmin gerektirdiği tedbirleri alarak zamanında tehlikeyi önliye bilmişlerdir.

Jeolojik olayların volkanik iklimlerde vücuda geldiği malumdur. Avrupanın deprem bölgesinin ana yolu üzerinde bulunduğu son araştırmalarla sabit olan bizim yurdumuzu da bir

Havza'da Kaz çevirme âdetleri

Münir Bulgurcuoğlu

Kaz çevirme usulü Havza ve civarına ait bir hususiyettir. Burada eskidenberi âdet olduğu üzere, beş on delikanlı bir araya gelerek aralarında kâfi miktarda para toplamak suretiyle kaz âleminin gününü tayin ederler. Toplanan para ile besli ve soyulmuş iki kaz alırlar.

Aralarında kararlaştırdıkları günde bir ev içinde toplanan delikanlılar, aldıkları kazları sırt sırta tavandan sallanan bir iple bağlamak suretiyle geniş bir ocağın içinde çitirdiyan odun ateşlerinin ortasına bırakırlar. Ocak başında oturan birisi elinde bir değnek mütemadiyen bunları çevirmekle meşguldür. Üç dört saat sonra tekmiil yağların erimiş ve bir kebab haline gelmiş olduğu görülerek sofraya konulur. Kazın yağından yapılan pilâv ve helva

kaç yıldanberi ta Erzincandan başlayarak çeşitli bölgelerde sık sık ziyaret eden ve binlerce vatandaşın telefine ve bir o kadarda mal zayiine sebep olan yer depremlerinin önüne geçmek zamanı artık çoktan gelmiştir. Esasen memleketimizin coğrafi durumu da buna şiddetle ihtiyaç hissettirmektedir. Kurban verdiğimiz kıymetlere daha fazla göz yumamayız.

Bizim için bahis mevzuu olan tek şey: herşeyin üstünde vatandaşın varlığı ve vatanın mukadderatı olduğuna göre, bu ülkümüze dört elle sarılmak

cidden çok nefis olur. Kaz çevrilirken delikanlılar muhtelif oyunlar çıkarırlar veyahut ikinci bir kaz âlemini temin için birisini yolsuz etmek için vesileler ararlar.

Kaz âlemlerinde bir de baskın usulü vardır ki; eğlencede bulunanlar bu usule riayet etmek mecburiyetindedirler. Baskın şu şekilde yapılmaktadır: Yapılan kaz âlemini hariçten haber alan diğer gençlerden beş altı kişi baskını kararlaştırırlar, Kış ve soğuk dahi olsa soyunarak ve çıplak oldukları halde (Ebe) tabir ettikleri bir reis idaresinde kaz âleminin yapıldığı eve giderler. Bu âdet ileridenberi yapıldığı için buna (Samut) ismi verilir. Çıplak bulunan baskıncı gençler kaz âleminde bulunanlara vaziyeti sezdirmeksizin ani olarak baskın yaparlar. Bu ara hiç bir

lâzımdır. Bu defa Varto faciasında gaybettığımız bine yakın yurddaşın derin acıları karşısında kalplerimiz sızlarken mutlaka asırlarca geriye dönerek Pompei harabeleri üzerinde doluşmamıza hücum yoktur.

Yapacağımız bir iş varsa o da son geçirdiğimiz jeolojik imtihandan ibret alarak bütün dünyanın kabul ettiği teknik çarelere baş vurmak ve köyle-rine varıncıya kadar bütün şehirlerimizi başkentimiz Ankara gibi depremden müteessir oluncak tarzda tamamilen betondan kurmaktan ibarettir.

şahıs ebeden yani reisdan maadası söz söylemek selâhiyetini haiz değildirler.

Ebe kaz âleminin bulunduğu odaya arkadaşları bulunan çıplaklarla gizlice yaklaşarak, oda kapısının çitına çöker, kapı açılır açılmaz, (Ebeyim Samudum var) der. Bu sözü söyler söylemez oda içinde bulunan bütün şahıslar meskût kalırlar. Baskına tutulan taraf maksadı anlar anlamaz kendilerine verilecek ceza ve işkenceden kurtulmak için, o geceki yapılacak âlem için hazırlanmış oldukları kaz, helva ve orada bulunan yiyeceğe dair her ne varsa olduğu gibi baskın yapanlara teslim ederler ve bu suretle kendilerine verilen cezadan ve işkenceden kurtulmuş olurlar.

Şayet cezayı üzerlerine almak cesaretini gösterip te bu yiyecek maddelerini baskıncılara vermek istemezlerse o zaman baskıncılar kaz, helva vesaireyi bırakarak, bunlara yapılacak ceza usullerini tatbik ederler.

Baskını yapanlar çıplak olduğu için kaz âlemi tertip edenlerinde aynı vaziyeti alıp çıplak hale gelmeleri mecburidir. Bu vaziyette baskın yapanlar bunlara ceza olarak, herhangi zahmetli bir iş gösterirler. Ekseri verilen ceza şunlardır: Gübre eşirmek, hendek kazdırmak, değirmen harkı temizletmek, Lağm eşirmek gibi süfli işlerdir.

Karşı taraf bu zahmeti kabul ettiği ve katlandığı takdirde baskın yapan taraf bu defa mağlup olmuş sayılır. Ve o geceki ziyafeti baskın yapanlar tamamen tekrar etmek mecburiyetindedirler.

Baskının bir usulü daha vardır ki, o da şayet baskın yapılacağı bidayetden kaz âleminde bulunanlar tarafından sezilirse, baskıncılar geliv gelmez on-

VELKENLİ

Önümde bir deniz ki..
Ne güzel, bilseniz ki,
Sanki bir küçük çizgi
Ufuklardaki yelken.

Rüzgâra göğüs vermiş,
Ardına köpük sermiş
Hep böyle gidermiş
Yadellere giderken..

Gök denizden derindi,
Sanki ufuk gerindi..
Sende böyle gittindi
Bir yaz sabahı erken.

BERKUK NOYAN

GÖZLERİN

Rengini yakından seyre daldığım,
İçinde çırpınıp kala kaldığım,
Ömrümde ilk defa tek haz aldığım,
Bir derde müptelâ eyledi beni..

SABAHAHAT ACUNER

lardan daha evvel davranmak suretile (Samut) sözünü kullanacak olursa baskıncıları meskût bir vaziyete bırakırlar. Baskıncılar bu gafil avlanışları dolayısıyla mağlup sayılarak, selâhiyet bu defa kaz âlemi tertip edenlere geçer ve tatbik edilecek olan ceza ve işkenceni aynı baskıncılara yapılır. Ceza ve işkenceye katlanmayan taraf o geceki âlemi başka bir gün tekrar etmeği ve bilumum masraflarını temin etmeği üzerlerine almak suretiyle bu cezadan kurtulmuş olurlar.

Samsun İstihlâk Kooperatifi

Niçin Başarılı Bir Kooperatif Olamadı

M. CURA

Bir kooperatif kurulacağı zaman ilk iş olarak muhit hakkında bir inceleme yapılır. Mevcut şartlar kooperatifin kurulmasına lüzum gösterecek şekilde midir? Bir kooperatife ihtiyaç gösteren ve kooperatif usulünde bir düzen ile giderilmesi düşünülen güçlükler nelerdir? Bir şehirde, bir köyde bu güçle karşılaşan ailelerin sayısı ve nüfus miktarı nedir? Vesaire.

Kısacası, kurulacağı zaman kooperatifin yapacağı işler ve gidermeye çalışacağı güçlükler gayet açık ve kesin olarak önceden belli olmalıdır. Samsun merkezini bir istihlâk kooperatifine olan ihtiyacı bakımından inceleyecek olursak şunları görürüz :

— Şehir kırk bin nüfusludur. Bu nüfusun en az yarısı tam müstebhtir. Yani, kendisi bir mal imal veya istihsal etmeyip sadece yiyici olan memur; yahut imal, istihsal ve ticaret kasdı ile üzerinde çalıştığı madde yenecek, giyilecek şekilde olmayan esnaf, tüccar..

— Müstehlik halk aradığı yiyecek ve giyecek maddelerini mahalle aralarına sokulmuş veya caddeleri, çarşıları doldurmuş bulunan küçük dükkânlardan temin eder. Bu dükkânlarda satılan eşyanın fiyatları ihtirash bir kârcı olan dükkân sahibinin insafına göre ayarlanmıştır. Malına göre yüzde yirmiden yüzde beşyüze kadar kâr alın-

dığını bilhassa şu harb yıllarında duy-mayan veya kendi üzerinde tecrübe etmeyen kalmamıştır. Her türlü kontrol ve mürakabenin tam randmanla çalıştığı ve kanun icaplarını yerine getirdiği düşünülse bile yine toptancıdan alınan her hangi mallar üzerine perakendecilerin yüzde ondan yüzde kırka kadar kâr koyabilmeye hakları olduğunu da sanırım herkes bilir. Şu halde çarşının öte başında bir liraya satılan mal, yüz metre bu tarafta yüz kırk kuruşa satılabilecektir. Bununla beraber bu söylediklerimiz hile ve ihtikârın bulunmadığına göre söylenmiştir. Buna bir de kârcının ihtirasını, yüksek kaliteli mal faturası ile düşük kaliteli mal sürdüğünü, kontrolün gevşekliğinden faydalanarak kâr hadlerini daima aştığını, malından, pazarlıktan ölçüye kadar her işine hile karıştırdığını ilâve edersek bilhassa geliri ve geçimi dar ve orta olan yurttaşlarımızın neler çektiği anlaşılır.

— Bu saydıklarımızın sonucu olarak (100) kuruşluk bir malı çok defa (150) veya (200) kuruşa satın aldığımızdan kazancımız böylelikle kendiliğinden âdeta yarıya düşmüş oluyor. İki karpuz parası vererek eve bir karpuz getiriyoruz. İki takım iyi elbise parası verip bir takım fena elbise alıyoruz. Beş odak, iki katlı ev kirası verip, iki odaklı bodrum katta oturuyoruz... Ve

hayat standardımız gittikçe düşüyor. Kazancımızı artırmak için bir yandan fazla çalışmak, öte yandan az gıda almak yüzünden milli sağlığımızı devamlı olarak kaybediyoruz.

Bu dertler Samsun şehrinde vardır. Ve hem de had bir devrededir. O halde Samsun kooperatifçe düzenlere can atacak, dört elle sarılacak bir şehirdir. Gıda ve mesken başta olmak üzere her sıkıntının karşısına bir kooperatif dikmek neden akla gelmiyor? Veya bu maksatla kurulmuş olanlar neden vazifelerini doğru dürüst yapamıyorlar? İşte Samsun İstihlâk Kooperatifini bu bakımdan inceliyeceğiz.

**

1942 yılında kurulan kooperatifin gayesi statüsünde şöylece belirtilmişti:

— Satın alacağı İstihlâk maddelerini ortaklara ve ortak olmayanlara dağıtmak.

— Bu dağıtmayı ihtikârsız, hilesiz olmakla beraber meşru ve kanuni piyasa fiyatı üzerinden yapmak. Ve ortak olanların alış verişlerini tesbit ederek yıl sonunda hasıl olacak fiyat farkının o/o 50 sini alışveriş tutarlarına göre ortaklara iade etmek.

— Sabit fiyat ve ihtikârsız, hilesiz satış sayesinde piyasada nazım rolü oynamak

— Safi fiyat farkının o/o 50 sini ortakların sermayeleriyle orantılı olarak yine ortaklara dağıtmak...

Demek ki ortak kooperatiften alışveriş yapıp bunu özel bir deftere kaydettirecek, sene sonunda bu alışverişin azlığına çokluğuna göre risturn alacak. Yani evvelce mağazaya bıraktığı kârı geri alacak. Ayrıca kooperatife koyduğu sermayeye göre de bir miktar pay alacak. Aradığı mal ihtikâr-

sız, hilesiz bir fiyatla kooperatifte emrine amade bulacak... Bunlardan başka kooperatif ilerde ortakların sağlık durumları, kültür durumları ve sigorta işleri ile de uğraşacaktır.

Yukarıda sayılanlar 1942 yılında ilân edilen kooperatif statüsünün maddeleridir. Şimdi bir de müessesenin hakikatte nasıl yürüdüğünü görelim :

— Daha ilk yılından itibaren ortaklar bir tarafa bırakılmıştır. Bir kaç ay kullanılmış olan alış veriş defteri pek çapuk terk edilmiş ve ortak olanlarla olmayanlar arasında bir fark kalmamıştır.

— Dar ve değişmez gelirli şeker ve zeytinyağı dağıtım vazifesini üzerine alan kooperatif başka hiç bir işle ciddi olarak ilgilenmemiştir. Adeta asıl vazifesi şeker ve zeytinyağı dağıtım olmuştur.

— Devletin kooperatif şirketlere bahsettiği vergi muafiyetinden de istifade edilememiş ve sermayelere kâr vereceğini ilân etmesi yüzünden yılda dört bin liraya yakın vergi altına girmiştir. İşin garibi, böyle olduğu halde dört yıldanberi hiç kimsenin sermayesine bir kuruş kâr da verememiştir.

— Hakikatte hükümetle hiç bir ilişkisi olmayan, halkın kendi malı olan, Ahmedin Mehmedin mağazasından hiç bir farkı bulunmaması lâzım gelen kooperatifte âdeta resmi bir daire havası yaşatılmış ve böylece halkın mecbur olmadıkça uğramacağı bir yer haline getirilmiştir.

— Ortak hareketi kuruluştanberi yalnız Samsundan ayrılanların tenzili şeklinde ceryan edip, hiç bir yeni ortak kaydedilmemiştir. Vaktiyle yedi-yüze yakın ortak varken şimdi defter mucibi (450) görünmekte ise de bun-

ların da bir kısmı halen ortalıkta görünmemektedir. Yeniden tanzim edilen ortaklar defterine ancak (220) ortak bizzat gelip kaydolmuşlardır.

Netice olarak Samsun halkına orada bir kooperatif yaşamaktadır, zannı verilmiş ve ideal bir düzen olan kooperatif bu şekliyle halka pek fena bir şekilde takdim edilmiştir. Gerçek olan birşey varsa dört yıldanberi Kâzım paşa caddesinde çalışan bakkal dükkanı asla bir kooperatif değildir. Samsunlular bunu böyle bilmelidirler.

Yanlış ve fena tatbikata bakarak her kooperatifin böyle olacağını, hiç bir iş göremeyeceğini sanmayalım. Bütün dünyanın dört elle sarılmakta olduğu kooperatif ideali insanlığa güçlük çıkararak her yere girebilecek, her türlü sosyal ve ekonomik derde deva olabilecek kıymettedir, âdeta bir mucizedir.

**

Dört senedenberi hiç bir düşünce sahibinin kafasını meşgul edememiş olan Samsun İstihlak Kooperatifi 1946 yılı içinde umumi bir istihale devri geçirmektedir. Faaliyeti ve tesiri bakımından bu gün de hemen eskisinden farksız olmakla beraber, hisse senetleri, birikmiş fiat farkları, vergi cezaları ve muafiyetleri, statüden gelen hatalar inceden inceye ve birer birer elden geçirilmektedir.

Eylül 1946 sonunda çağırılması muhtemel olağanüstü genel kurul toplantısında mevcut statünün tadili teklif edilecektir. Son olarak bu iş de başarılabılırsa Samsun İstihlak Kooperatifi ancak o zaman hakiki bir varlık olacaktır.

1946 yılı içinde bu suretle yeniden kurulacak olan kurumun dört esaslı vasfı bulunacaktır.

1 — Giriş ve çıkış serbestliği ve kolaylığı: Asgari ortaklık payı olan yirmi liranın dörtte birini peşin veren herkes, her zaman ortaklığa girebilir. Yahut bir defa (25) kuruş vererek namzet ortak kaydedilebilir. Ortak ve ya namzet ortaklar alışverişleri nisbetinde risturn alacaklardır. Namzet ortaklar isterlerse risturnu kooperatife terk ederek mukabilinde hisse senedi alıp esas ortak olabilirler.

2 — Demokratik idare. (Bir ortağa bir oy): Kooperatifteki sermayesi ne olursa olsun genel kurul toplantılarında her ortağın, yönetim kurulunda her üyenin yalnız bir oyu vardır.

3 — Fiat farkının alışveriş tutarına göre ortaklara iadesi: Her türlü masraflar ve diğer kesintiler dışında elde kalan safi müsbet fiat farkı ortaklara alışverişlerine göre geri verilir. (Risturn)

4 — Sermayeye verilecek faizin sınırlanması: Yani, ortaklar kâra sermayeleri nisbetinde iştirak etmezler. Sermayelere faiz tahakkuk ettirilir. Alışveriş tutarlarına risturn verilir.

Bu dört esaslı nokta hakiki bir kooperatifin temel prensipleri olup bu suretle hareketi kabul edecek olan Samsun İstihlak Kooperatifi kazanç vergisi muafiyetinden de faydalanacaktır.

Gelişmesi dikkatle gözetlenen kooperatifin 1946 yılını başarı ile bitirmesi Samsunda oturan herkesi derinden ilgilendirir.

HIKÂYE

Gelincik Tarlası

Celâl ÇUMRALI

Akşam üzeri Çorludan ayrıldık. Yolumuz Çerkez köyüne oradan da Demirköye kadar uzayacaktı. Arabalarımız bizden önce yola düzölmüşlerdi. Arkadaşımınla dükkânın birinden aldığımız kirazlardan birere ikişer çöplene çöplene, tepeye tırmanmakta olan kafilere yetişmek için kıvrak adımlarla, iki yanımızda uzanan olgun ve dolgun başakların arasındaki yoldan yürüyorduk. Bir aralık gözlerimiz tathi ve canlı bir kızılığa ilişti. Bu bir gelincik tarlası idi. Ruzgârın okşayışlarıyla alev alev dalgalanıyordu. Güneş batmak üzere idi. Son ışıklarla gelincikler bir ayrılık acısıyla sanki öpüşüyorlardı. Arkadaşım gülümseyen gözlerini benden gizliyerek: — bu gelincikler ekilmişse benziyor, gel şu gelincik tophyan bayandan soralım, dedi. Tarlaya daldık. Gelincik tophyan bayan yanında bir kız çocuğu vardı. Arkadaşım sordu: — Teyze bu gelincikler ekilmiş midir, yoksa kendiliğinden mi bitmişlerdir? Bayan başını kaldırmaksızın: — kendiliğinden diye sert bir cevap verdi. Arkadaşım işi pişkinliğe vurarak elindeki kirazlardan alması için gelincik tophyan bu bayana uzattı. Bayan teşekkür ederek bir kaç tane aldı, yüzünü kız çocuğundan yana çevirdi. Kız çocuğu elindeki alev demetini göğsüne dayayarak doğruldu: — Anne, dedi yetmez mi bu kadar topladığımız. bu sözlerle gitmeyi ar-

zulamaktan ziyade yanındaki bayanın annesi olduğunu bildirmek; açıkcası bir çocuk olmadığını göstermek istemişti. Çocuk! o bu çağı gerilerde bırakalı en az dört beş yıl geçmiş olmalıydı. Gül rengindeki entarisıyla iri bir gelincige benziyordu ama o bu «cik» e de veda etmek anının yaklaştığını sezdiği için varlığının baharını belirten bu yerden ayrılmayı hiç dilermiydi! Bilinmiyen enginlere giden kıvrak suları andıran gözleri, dalgalı saçlarının gölgesi altında şimdiden baharın doğuşunu içli ve gizli bir dille fısıldıyordu. Bu çağlayışla kalbi dolan arkadaşım seçtiği küpeli kirazlardan uzattı. Kız başını hafifce öne eğdi. Almadı ve sessizce durdu. Arkadaşım coşkun bir sesle: — Görüyorsunuz ki yolcuyuz. Uzaklara çok uzaklara gidiyoruz. Almazsanız gözlerim arkada kalacak! diye yalvardı. Elini geri çekmediğini gören annesi: al kızım ağabeyini darıltma dedi. Bu izin üzerine küpeli kirazlar alındı. Ayrılırken arkadaşım son bir hamle ile coştı: — Elinizdeki gelinciklerden bir tanesini vermek lütfünde bulunmanızı rica edeceğim. Her halde saygılı hanım teyzem müsaade ederler!.. Anne kız göz göze geldiler; ve bir gelincik uzatıldı! Saygı ile alındı, sağ olun denildi.

Gelincik tarlasına, o tarlanın en güzel gelincigine böylece veda edildi. Tepenin üzerine varınca bir an dura-

rak başlarımızı geldiğimiz yöne çevirdik, güneş batmıştı. Gelincikler penbe bir sise bürünmüşlerdi. Onları seçemedik. Belkide evlerine gitmişlerdi. Arkadaşım gelincik tarlasına dönerek yine coştı :

«Dönsek mi bu aşkın şafağında»

Sonra bir an içinde durgunlaştı, yürüdük; bütün bir gece sabaha kadar yürüdük. o hamen hemen hiç konuşmadı, sanki dili tutulmuştu yalnız yolun her dönemecinde duraklıyor, bir an arkasına bakıyor ve arkasında gittikçe derinleşen korkunç karanlıktan başka bir varlığın bulunmadığını görürükçe :

«Dönmek mi ne mümkün geri dönmek» diye inliyordu. Çerkezköyüne, İslambeyliye, yeniceköyüne gelinceye kadar bu durgunluğu üzerinden silip atamadı. Yolumuz Balkan dağlarına, orman içine düşünce arkadaşım eski coşkunluğu ile Ahmet Haşimden, Yahya Kemalden şiirler okumaya koyuldu. Demirköyde birarada kaldığımız günlerde coşkunluktan bir damla eksildiğini görmedim, sonra onu evlenmek üzere İstanbulla uğurladık. Ayrılırken yine coşkun du.

**

Bir gün onunla İstanbulda Bayazıt alanında karşılaştım. Telâş içerisinde idi. Bu telâşı o eski coşkunluğuna hiç benzemiyordu. Küllükte bir ağacın altına çekildik. Yüzüne karşı hastasının demeye dilim varmadığını görünce : — Bittim, kocadım diye söze başladı. O coşkunluğum kurudu gitti. Evlendikten sonra sen beni görmedin, belkide mes'ut olduğumu sanmışsındır. Umduğum o deli ve çılgınca sevgiyi yaşayamadım, ama görünüşte gürültüsüz bir hayat geçiriyorduk dedi.

Titreyen parmaklarıyla kahve fin-

canımı dudaklarına götürürken sordum — Hayır ola ne oldu? Hâlâ evli değil misiniz? bir yudum içtikten sonra fincanı yerine bıraktı. Delik deşik bir sesle : — Evliyiz ama karım boşanma dâvası açtı. Sebebi ah! sebebini hiç sorma? Bütün sebep bir hatıra defteri. Hayatıma ait bir defter sanma, bilirsün beni sabırsız bir adamım. Ben bir saniyelerin insanıyım. Her anımın heyecanlı ve coşkun geçmesini dilerim. Adım Ömer Coşkun olduğu halde boşuna hepiniz Coşkun Ömer, Coşkun Ömer diye çağırıyorsunuz! Söz geliştirdiğim deftere bazı şiirler, bazı ufak tefek notlar karalamıştım. Hatırlarımın Çorludan Çerkesköyüne gelirken bir gelincik tarlası görmüştükte. Canım aradan üç sene geçti hatırlamaz olur musun? Orada geçen bir kaç dakikalık hayatımızı, konuşmalarımızı ve ... yine sustu. Gözlerin garip bir karartı bürümüştü. Tutuk bir sesle devam etti : — Duygularımı yazayım dedim bir şeyler de yazdım gitti. Adını sanımla öğrenmediğimiz o kızdaki bin nazla aldığım o gelincik de bu sahifenin arasına yerleştirmiştim. Bu sahife ve gelincik karımın eline geçmezmi! İnsanın felâketini ümit edilmeyen hadiseler hazırlıyor. Vay! diye kıyameti kopardı. Sen o kızı seviyordunda benimle niçin evlendin? Yatarız bu lâf, uyanırız bu lâf. O söyler ben söylerim sözün kıssası bir dırıldır başladı. Ağzını açtı mı muhakkak defterde elinde bulunurdu. Birgün yine böyle didişirken sen derdini gitte Marko Paşaya anlat işte delil demesin mi, sen olsan ne yaparsın? Gözüm kararış azizim, defteri elinden almamla başına fırlatmam bir oldu. Bu kerrede «Vay vurdu, yaraladı, hakaret etti!» diye bastı feryadı, bu doktor senin, bu avukat benim git-

Samsun'un Ticaret organları :

Karadeniz Limitet Şirketi

Nuri ÖZBALKAN

Bu şirket Belediye meydanında eski Suluban yani bugünkü Otomobil garajının altında iş görmektedir. Meşguliyetini otomobil ve otomobil parçaları satışı ve Sokni Wacum petrol şirketinin Samsun müessisliği ile Finlandiya konsolosluğu teşkil etmektedir. Şirket Süleyman Balkan tarafından idare edilmektedir.

Ford otomobil fabrikasının Samsun acentasıdır. Bu acentalar Türkiyenin dört büyük şehrinde bulunmaktadır. İstanbul, Ankara Koç ticaret şirketi, İzmir ve Samsun. Otomobil tevziatının birer organizması olan bu şirketler vasıtasıyla Samsun'umuz bir çok tekerlekli nakil vasıtasına kavuşmuş oluyor Belediyenin Ford marka otobüsleri, orman idaresindeki kamyonetler, Tekel idaresindeki kamyonetlerle Karadeniz sahilleri ve Samsun dolaylarının otomobil

ti geldi; sonunda mahkemelik olduk işte. Boşanma sebebi de geçimsizlik ve pek fena muameleler! Delile gelince Gelincik tarlası hikâyesiyle kurmuş bir gelincik! Haydi kalkalım yarın duruşmamız var, avukatımı göremeliyim. Fakat boşuna dâvayı kazanacak; boşanacağız! Delil çok kuvvetli azizim «Başkasını seven erkekle ben yaşayamam» diyen karıya hak verilecek gibi Yürürken koluna girdim :

- Peki, seviyor musun?
- Kimi?
- Onu.

mobilleri ve yedek parçaları buradan dağıtılır. Ticaret Bakanlığının yeni verdiği karara göre resmi kamyon tevziat ihtiyaç listesi dolduğu, yakında bu acenta tarafından hususi şahıslara da Kamyon tevziatına başlanacağı memnuniyetle öğrenilmiştir.

Yine bu şirket Fireston otomobil lastiği tevziatını da üzerine almış bulunmaktadır. Sokni Wacum petrol şirketinin acentası olmak hasebile Samsun ve havalisinde işliyen tekerlekli nakil vasıtalarının benzin tedariki işi gibi nakliyatın en önemli bir şubesinde çalışmakta gerek kamyon tedariki gerek bunların tamiri ve yedek malzemesi ve gerekse yakacak benzinle milli ekonomimizde büyük bir rol oynamaktadır. Hele bugünkü nakliyat güçlüklerini yenmesinde ki oynadığı rol tebrike değer.

- Söyle canım
- Yazmış olduğum o hatıralar yargıcın önünde okununca şaşırıdım neler yazmamışım azizim! bu bir hatıra değil, bir aşk ilanı imiş meğer!
- Şu halde seviyorsun?
- Hayır sevmişim
- Ya şimdi?
- Hayır hayır dedimya ben saniyelerin insanıyım: sevmişim! işte o kadar...
- O kadar derken tramvaya atlamış ite kaka yığın içine balıklama dalıvermişti.

Samsun İstihlâk Kooperatifi

Bu Kooperatif 1942 senesi yazında Samsun Ticaret lisesi eski müdürü ve şimdi Milli Eğitim Bakanlığı Teknik tedrisat müfettişlerinden Saffet İrtenkin başkanlık ettiği eski Osmanlı Bankası müdürü ve diğer bankaların müdürleri tarafından 7 kişilik bir müteşebbis heyeti tarafından kurulmağa karar verilmiştir. Şirket sermayesini ilk olarak sırf memurlardan tedarik etmeğe karar vermiş bu halile memurin kooperatifi olmaya yüz tutmuş ise de gerek sermayenin azlığı ve gerekse diğer halkın da bu teşebbüsten hisse ment olmasını temin için isteyen kimseleri de ortaklığa kabul etmiştir.

Ortak olmak için 20 lira kâfidir. Bu 20 lira dört taksitte Ziraat bankasına yatırılmış ve oradan dört tane makbuz alınmıştır. Geçenlerde kooperatifin yeni idare meclisinin faal bir hale getirilişi bu banka makbuzlarını hisse senetlerine çevrilmek suretile işe başlandı. Yine bu arada halkta bir kooperatif ülküsü uyandırmak için lâzım gelen her türlü neşriyat yapıldı. Kooperatife küsmüş olan ortakları kooperatifle barıştırmak yolları arandı. Bunun için her ortağa bir ortaklık defteri verildi. Ortaklar bu deftere her alış verişini yazdırmak suretiyle sene sonunda kooperatiftan risturn almak hakkını kazanmış oldular. Bir müddet kooperatif ismine lâyık mevkiden ayrıldı ve bir bakkal dükkânı halini aldı. Tabiatıyla bu vaziyet bir çok ortakları küstürmüştü. Şimdi bu vaziyet tamamiyle düzelmiş kooperatif hem ortaklarına ve hem de diğer müşterileriyle alış veriş yapmaktadır. Kooperatifin sermayesi 40,000 lira olup karşılık

olarak 500 ortağı vardır. Şimdiye kadar 5 liralık bir hisse senedine 120 kuruş kâr verilmekteydi. Bundan sonra ne kadar verileceğini kooperatifin idare heyeti kararlaştıracaktır. Şunu demek isterim ki kooperatif idarecilerinin elinde bulundumu gül gibi açılır. Bunu da Mustafa Curanın temin ettiği meydandadır. Geçende bu zatın teşebbüsü ile gençlerde kooperatifçilik ideal ve zihniyetini belirten birer kompozisyon yazılması Liseler ve Ortaokullar arasında müsabakaya konulmuştu. Bu mükâfatları alan gençlerde de kooperatifçilik zihniyetinin belirdiği meydana gelir. Yeter ki çalışsın. Herkes kooperatifin kendileri için iyi olduğunu anlar ve ona göre alış veriş yaparlar.

Mahsul tütün Türk Anonim Şirketi

Samsun bir tütün ihracat merkezidir. Bu bölgede tabiatıyla tütün ihracat işiyle iştigal etmek üzere kurulmuş bir çok şirket ve hususi teşebbüslerin ticarethaneleri bulunmaktadır. İşte Mahsul Tütün Türk Anonim şirketi de sırf bu işle uğraşmak için kurulmuş yerli sermayeli milli müesseselerimizden birisidir. Tütün ihracatı işini bir düzene koymak için şu kayıtları koymuştur.

Memleket haricine sevkedilecek tütünler yaprak halinde olacak ve yine memleket içinde işlenecektir. İşte bunun için Samsunda bir çok Amerikan firmalarıyla bunların yanında iş gören Türk firmaları da bulunmaktadır. Hükümetin bu şartı memleketimizde bir çok kimselere sırf bu yüzden bir geçim temin etmek ve halk için hayırlı olmaktadır. Samsunda çalışan halkın

hemen o/o 40 mı tütün işçisi teşkil eder. Bu ameleler gerek yerli ve gerekse ecnebi firmalarda çalışırlar.

Bu şirket daha fideler tarlaya ekilmeden eksperlerini köylere yollar ve onların tütünlerine alıcı olduklarını söyler. Köylü isterse bu teklifi kabul eder isterse kabul etmez. Kabul ederse dinlendirme ve kızışmasını geçiren tütünleri piyasanın açılış zamanı olup 10 mart günü piyasaya getirir. Orada eğer evvelden bağlanmışsa piyasa fiyatı üzerinden bağlandığı kimseye, yok bağlanmamışsa en fazla fiyatı veren kimseye tütünü satar. Şirket bu tütünleri nakil masrafı kendisine ait olmak üzere şirketin depolarına naklettirir, orada mutahassis amelelerine bu tütünlerin yapraklarını irilik veya ufaklıklarına göre sınıflara ayırır sonra da her cinsi ayrı ayrı balya haline getirerek harice satar. Bu ve buna benzer şirketlerimiz sene de memlekete milyonlarca lira döviz temin eder.

Nemli tütün Türk Anonim Şirketi

Mithat Nemlinin kurduğu bir ticarethane iken 1943 senesinde Anonim şirketi haline getirilmiş; İstanbul, İzmir ve diğer büyük merkezlerde ve Samsun dolaylarında şubeleri bulunan bir şirkettir. Bu şirket eskidenberi Samsunlular tarafından tanınmış ve başında da sevilmiş bir kimsenin bulunmasından dolayı fazla rağbet görür. Şirket Samsun ve Trabzon bölgesile diğer yerlerden temin ettiği tütünler memleket içinde tasnif, işleme ve sınıflamadan sonra İsveç firmalarına

Hatırlıyor musun?

*Mevsimlerin rüzgârında, sevgilim,
Ümit dolu baharları
Ne kadar severdik bilir misin?
Elinde bir demet gelincik,
Vaktiyle bir kır dönüşünde
Ve ilkbahar yağmurlarile yıkanan
Eski bir vagonun penceresinde
Rahat ve sakin gülümsemiştin...*

Vecdet FALAY

satar. Bu firmalar her sene alacakları miktarı şirkete bildirirler. Şirket bu miktardan daha fazla tütün alır. Ecnebi firmaların istediği kadarını ona yollar gerisini diğer memleketlere satar. Bu şirketin mali vaziyeti de oldukça iyi olduğundan diğer piyasaların da itibarını kazanmıştır. Meselâ Londra ve Kahire piyasalarında Nemli firmalı tütün balyaları fazla göze çarpar. Bu şirket Samsun civarından topladığı tütünleri kendi depolarında yapar. Sonra bunları gerek kendi ve gerekse ecnebi vapurlarına yükleyerek harice sevkeder. Şirketin mutahassis eksperleri tütün daha tarlada iken tarlaya gider onlardan tütün satın alacaklarını söylerler. Eğer köylü razı olursa onlara yapacakları balyanın şeklini ve kullanacakları malzemeyi söylerler. Piyasa zamanı da piyasadaki fiyat üzerinden tütün satın alırlar ve kendi vasıtalarıyla depolarına nakl ederler. Bu şirket te memleketimize milyonlarca döviz temin eden bir iktisadi mahiyet arz etmekten geri kalmıyor. Bu gibi müesseselerimiz oldukça göğsümüz iftiharla kabarır.

Gazi Osman

Mehmet KARACA

Onu Samsun'da tanımayan yoktur. Kahramanlıklarını yedisinden yetmişine kadar her vatandaş bilir. Elinde bir değnek, üstü başı perişan bir vaziyette gezerdi. Pantolonunun arka cebinde, ispirto şişesi hiç bir zaman eksik değildi. Çok hassas ruhlu bir insandı. Onu hemen herkes sever, ellerinden geldiği kadar iane ederlerdi. O, bu ianeleri para ise içkiye, eşya ise haraç mezada sarf ederdi. Kahraman ve cesurdu. Bu vatanın istiklâli için çarpışanlar arasında onunda bir yeri vardı. Demiröller, Hasanlar, Ali'ler ve Dursun çavuşlardan birisi de Gazi Osman Çavuştur. Dumlupınar'da, Sakarya'da ve Çanakkale de, vatanımızın mukaddes toprağını insanlığın en iğrenç lekelerini taşıyan kanlı çizmelerle çiğneyecek kadar nebekekar ruhlu düşmanlar ile göğüs göğüse, süngü süngüye çarpışmaktan asla çekinmemiş ve yılmamıştır. Böyle kahramanlık menkıbeleri yaratan Gazi Osman, uğruna kan akıttığı vatanında dilemiyordu.

Ne acı bir hakikat :

O, konuşmaya, geçmiş zamanlardan bahsetmeye başlayınca, büyük ve küçük bir halk topluluğu etrafını alırdı. Heyecanlı ve coşkulu bir halde, Dumlupınar kahramanlıklarını anlatır "Allah, Allah,, diye nağra atışlarını tekrar ederdi. O, heyecan ve dehşet saçan anları tekrar yaşıyormuş gibi idi. Etrafına toplananlar, onun bu sözlerini alaya alır, büyükler güler, küçükler ise, yuha çekerlerdi. Onun asil ruhu, bu hissiz ve maziyi unutacak kadar âciz ruhlu insanların istihfaflı gülüşleriyle asla incinmezdi. Eyi yoktu. Onun evi, metrük yerler, ve deniz kıyıları idi. Hiç kimsesi yoktu. Kimisi vatan uğruna, kimisi de, eceli ile ölmüştü. Onun kederi büyüktü. Herkes onu, «deli» addediyordu. Fakat o deli değildi. O, sefalet ve ıztıraplar içinde kıvıran mevcudiyetine hiç alâka gösterilme-

yişinin delisi idi. Hayatın insafsız darbeleri onun dik başını öne eğdirmiş, belini kamburlaştırmıştı. Zelil bir hayat yaşamasına rağmen o asaletini manevi benliğinde muhafaza ediyordu. Bir parça ekmek, bir tas su, onun için kâfi idi

Bir kış günü, Her taraf beyaz karlar ile örtülü. Şiddetli ve dondurucu bir soğuk var. Samsun üzerinde korkunç ve azametli kül rengi bulutlar gezmektedir. Cadde ve sokaklarda kimseler yok. Haşin rüzgârın esisi ile tel ve saçakların ılık çalmaları, etrafa hüküman olan korkunç sessizliği bozmakta idi. Bacalardan çıkan helezoni dumanlar, siyah bir perde gibi Samsunun üzerini örtmüştü. Gece yarısı uzaktan köpek ulumaları ve horoz sesleri geliyor. Bekçi düdüklü ve diğer sesler, yüzleri kamçıyan haris rüzgârın sesi arasında boğulmağa mahkûm!

Bir gölge yavaş yavaş, fakat sallana sallana ilerliyor. Düşe kalka geliyor. Karları ezeerek, beyaz lekesiz ve sudan karları. Elinde bir şişe, boyuna başına dikiyor. Diğer elinde ise, bir değnek bulunuyor.

Bu kimdi?

Gece yarısı ne yapıyor?

Nereye gidiyordu?

Bu gölge insanların «deli» diyerek aralarından kovup, insanlık haklarından mahrum ettikleri, hakir görüp zelil bir mevkiye düşürdükleri, asil ruhlu «Gazi Osman»dı. Evet o idi.

Düşe kalka ilerliyor.

Acaba nereye gidiyor?

Evemi? hayır!

Acaba intiharmı edecek? hayır.

Deniz kıyısına yatmaya gidiyor! yatmaya evet, evet, deniz kıyısına! elinde yüz derecelik bir ispirto şişesi var. İlerliyor. Rayların yanına geliyor.

Bir kayanın kenarına uzanıyor. Ceketinin yakalarını kaldırarak başına çekiyor. Şi-

Şeytanlı Ev

H. Bedrettin Danışman

Bütün memurlar maaşlarının yarısını ev kirasına vermeyi göze alarak, başlarını sokabilecek ufak bir baraka bile bulamadıkları bir sırada, mahalle-mizde iki katlı ve dokuz odalı bir evin bomboş durması herkesin dikkatini çekiyordu. Böyle bir zamanda üç aileyi bile barındırabilecek bu evin boş olması, hakikaten şaşılacak bir manzaraydı. Acaba bu eve neden bir aile taşınmıyordu?

Bakınız, bu sorunun cevabını yine ben vereyim : Evin büyüklüğüne ve düzayak oluşuna imrenenler hemen göçüyorlar, fakat daha bir hafta oturmadan pıhtı pırtıyı toplayıp mahalleden ayrılıyorlardı. Bunun sebebi bir türlü anlaşılammıştı. Gelen her kiracı «çarpıldık» diyerek evi boşaltı-

şede bulunan, kendisi için en sadık ve müteselli kaynağı olan içkisi ispirtoyu, son damlasına kadar içiyor. Fakat bir inilti ve bir takım boğuk sesler, denizin çatlayan dalgalarının çıkardığı sesler ile karanlık boşlukta dağılıp kayboluyor. Ağzından sanki alev çıkıyor. Yüreği yanıyor üzerindeki elbiseyi çıkarıp atıyor. Tamamen açık kalıyor. O ıstırap ve ateş ile «Ah Allahım sen beni bu hayattan artık kurtar!» diyerek ağlıyor, inliyor. Evet ağlıyor. O kadar, kanlı harplere girip zaferler kazanan yiğit bir asker, şimdi bir çocuk saffetile ağlıyor. Hemde acıklı bir halde. İçkinin verdiği tesir, suurunu karakter-siz bir hale getirmirtir. İstirapla buz tutmuş taşı kucaklıyor. O vaziyette kalıyor.

Sabahleyin bir kalabalık, sahil kısmını doldurmuş, bir yere bakıyorlar. Oradan

yordu. İşte bu yüzdendir ki, o evin ismi «Şeytanlı ev» kalmıştı. Hatta bazı kimseler «Şeytanlı ev» sözünü duyunca : sokakta yatarım, yine bu evde bir gece yatmam diyorlardı. Şeytana, periye inanmayan dünya insanlariyse : Tek dışarda kalmıyayın da her şeye razıyım der ve evin anahtarlarını alırlardı. Lâkin, daha aradan birkaç gün geçmeden : «çarpıldık, şeytanların şerrine uğradık!» nidalarıyla orayı terkederlerdi.

Sakin bir yaz sabahıydı. Bütün mahallenin ağzında «şeytanlı eve yeni kiracı gelmiş» sözü dolaşıyordu. O gün misafirlige giden kadınların ilk konuşma konusu «Şeytanlı eve» yeni kiracının taşınması oldu. Bu söz, orta-

dönenlerin yüzlerinde bir elem görölüyor. Bu yüzler, orada bir vak'anın zuhur ettiğini ifade ediyordu. İki gencin konuşmaları, kula-ları tırmalıyor.

- Yazık oldul ne iyi adamdı. kimseye zarar dokunmaz, kimse ile alâkadar olmazdı.

- Evet çok yazık!

Meraklı birisi yaklaşıyor.

- Allah aşkına söyleyin, orada ne olmuş?

- Hani şu bizim «Gazi Osman» yokmuydu?

- Eeeeel. ona ne olmuş?

- İşte o, bir taşı kucaklamış vaziyette donmuş bulundu.

- Vah! Vah! çok yazık oldul.

Rüzgâr esiyor. Karlar kovalanıyor, ve toplu bir halde «Gazi Osmanın cesedi üzerine düşüyor. Sanki ona rüzgâr : «Senin rahat edeceğin yer ancak burası, ve toprak altıdır» diyor gibiydi.

lık kadınlarından kızları, kızlardan da küçük çocuklara geçerek ağızlarında günlerce dolaştı..

Yeni komşumuz Saniye hanımlarla pek çabuk kaynaşmıştık. İyi huyları samimî hareketleriyle kendilerini hemen sevdirmişlerdi. Aradan epeyce zaman geçtiği halde hiç bir şikâyetleri yoktu. Onların bu halleri yedisinden yetmişine kadar, mahallede herkesin ağzını açıkta bırakmıştı. Bazı ihtiyar kadınlar onlara: «Sizin gözünüze şeytan veya peri gözüküyor mu?» diye sorular soruyor. ve bu soruların cevabı olarak «hayır..» kelimesini duyunca şaşırıyorlardı.

Bir ilkbahar sabahının erken saatlerindeydi. Evin zili çınladı. Yatağımdan silkinerek kalkıp kapıyı açtım. Gelen, yeni komşumuz Saniye Hanımdı.. Soluya soluya merdivenleri çıkıyordu. Onun bu halinden fena bir haberle karşılaşacağımızı anladım.

Saniye hanım, oturma odasının kapısını açarak içeriye girdikten sonra, bana bir korku neticesinde değişen sesle :

— Anneni çağırır mısın?
dedi.

Gidip, erken kalkarak ev işleriyle uğraşan annemi çağırdım :

— Anne, Saniye hanım teyzem geldi.

— Oturma odasında mı?

— Evet.. Yüzünde bir başkalık var.

Oturma odasına girdiğimiz vakit, Saniye hanım ansızın annemin boynuna atıldı :

— Ah, bacım!. Çarpıldım, ben de çarpıldım...

— Hayrola, ne oldu?

— Bu hikâyemi anlatayım da, siz benim derdime deva bulun!..

Biraz sonra kendine geldi ve hikâyesini anlatmağa başladı:

— Evimden çok memnundum a kardeş!. Üç gecedir bizimki evde yoktu. İşte bu fırsattan istifade ederek, Beyazlara bürünmüş iki kişi beni kucaklayarak merdivenden aşağı indirdiler. Orada da : «Ver .. altınlarını ver..» diye beni döğmeğe başladılar. Ne altınları istiyorlardı, bilmem ki.. Bizim gibi ufak bir memurda altın ne gezer? (Kollarını sıvayıp göstererek) şuralara bakın. Dayak yemekten etlerim pelte pelte oldu... Bunu şimdiye kadar açığa vuracaktım. Fakat, mahallenin dedi kodusundan çekindim... Ne olur kardeşim, benim bu evden çıkmama yardım edin!..

Saniye hanım kendini tutamadı; hicırarak ağlamağa başladı..

Ertesi gün, işim aslını anlamak için Saniye hanımların evinde bir polis saklandı...

Hayret!, Bütün bu işleri yapan ev sahibi karı koca değil miymiş..

Bir Yol Peşinde

Ömer ORHUN

Sosyal bir topluluk meslek bakımından bir çok zümreleri içine alır. Avukatlar, doktorlar, öğretmenler gibi... bu branşları, bir çokları temayülleri bir kısmı da tesadüfi olarak meslek edinmişlerdir. Hemen her meslekte ikinci durumda olanlar az da olsa rastlanmaktadır. Bu gibilerin dikkat edilirse fikirleri ve zevkleri her zaman aynı değildir. Daima değişik değişik görünürler. Bazen mutedil oldukları halde zaman olurki, şiddetli fikirlerle mücehhez olarak karşımıza çıkarlar.

Hayat amel ve aksülamel sahasındadır. Bu itibarla yaptığımız bir işin veya düğündüğümüz bir fikrin iyi bir sonuç temin edenemesi yolunuzu zaman zaman deşirtmemize sebep olursa, bir ömür boyunca akıntıya mütemadi kürek çekmiş oluruz. Bu itibarla her yeni bir değişiklikte muaffakiyeti yarıda bırakmış oluruz.

Belki yolda yürürken enteresan görünen deşişmeleri, arzulayan bu suretle dallanan budaklanan kimsenin hayatı harareten kurtolamaz. Bu gibiler bugün bir işin ve bir bilginin peşinde koşar.

Söz söylerken, yarın bakarsınız başka bir bilgi ve başka bir iş takibindedir. Bir an olur bir fikir sistemi müdafaa eder ve kendisinin bunda yalnız ideal tip olduğunu göstermek gayretine düşerken bir müddet sonra de-

ğişik olarak görülür.

İyi bilmeliki hayatta muvaffakiyet bir yolda yürümekle elde edilir. Herkes başlangıçta muhayyalesinde hayat için bir kaç değil bir tane ideal tip yaşatıp kendisini buna göre hazırlamak zorundadır. Bu suretle insan mesleği istikamette yürürken insiyaklarına dayanıp nefsi kontrol edebilecek ve böylece takdire lâyık olacaktır.

Geniş bir muhayyilenin bazan insanı muvaffakiyetsizliğe götürebileceğini hatırlamak ve sosyal bir toplulukta kendi kendimizin değil, başkalarının bizim takdirkârımız olmasını sabırla beklemek lâzım gelir. O halde yapılacak iş dağınık olmaktan kurtulmak ve bir sisteme bağlanmaktır. Ancak bu şekildedir ki sosyemizden istifade ederiz. Çünkü kâmil bir insan aynı zamanda mütevazinin bir insandır.

AYRILIK

*Simsiyah dumanlarla
Tren, aşiyor yolu,
Bir veda umanlarla
Pencereler dop dolu.*

*Bir bugün birde yarın,
Acısı bu anların.
Ve raglar, kalanların
Uzanmış iki kolu.*

Berkuk Noyan

Yardım Sevenler Derneği

SAMSUN MERKEZİ

Safiye SARP

Şefkath çatısı altına sığındığımız Halkevinin 19 Mayıs Dergisinden faydalanarak faaliyetimiz hakkında izahat vermediği ve bu seretle kıymetli vatandaşlarımızı tenvir etmediği vazife bildik.

Kira ve hayat pahalılığını göz önünde tutan merkezimiz, zahmetle topladıklarımızı en faydalı bir şekilde yardım yaparak sarfetmediği şiar edinmiş, bu güne kadar her türlü masraftan kaçınmıştır.

Toplantılarını Halkevinde yapar, evraklarını iki çekmecede muhafaza eder. Depo vazifesini gören iki dolabını da müştereken kullanılan bir odanın köşesine yerleştirmiştir. Böylece 1942 de az bir para ile çalışan merkezimiz seri ve emin adımlarla ilerliyerek 1946 da henüz dört yaşında iken yoksullara 12610 liraya yükselen bir yardım yapmaya muvaffak olmuştur.

Bu yardımlar muhtelif şekilde yapılmaktadır. Halkı tufeyliliğe alıştırmamak için yardımlar bilhassa öğrencilere, hastalara, alillere ve çok çocuklu ailelere hasredilmiştir. Bu sene zarfında (verdiğimiz rakamlar 1946 yılı kongresinde okunan rapordan alınmıştır.) İlkokullara 4000 lira tutarında 800 metre grizet, 350 çile yün, 112 çift ayakkabı, 150 liralık kitap ve defter verilmiştir. Bundan başka büyük mekteplere nakdi ve aynı olarak 2000

lira sarfedilmiştir. Anne olacalara kundak takımı, hastalara ilaç, yol parası, çamaşır, elbiselik yapılan yardımlar arasındadır. Ayrıca sene içinde 200 aileye 5 er kilo un, bir buçuk kilo şeker ve birer kilo sabun verilmiştir. Devamlı yardım gören 18 aileye 811 lira, sanatoryumdaki bir kaç hastaya 1400, Ankara ve İstanbulda okuyan 3 öğrenciye 410 lira, bu arada dikiş ve elişleri yaptırıp iş temin etmek suretile yapılan yardımı da bilhassa zikretmek isteriz.

Bunları yaparken hakiki muhtaç kimseleri seçmekte derneğimiz büyük titizlik göstermekte ve kazandığı itimada devam etmeğe çalışmaktadır. Bu yardımları yapabilmemizi kolaylaştıran varidat kaynaklarımızdan da bahsetmek isteriz: Hayır sever halkımızdan alınan teberrular gelirimizin başlıcasını teşkil eder. Azanın senelik taahhütleri, rozet, fanilâ satışı, tertip edilen garden parti ve danslı çaylar, piyangolar varidat menbalarımız meyanındadır. Gönül isterdi ki bu saydıklarımıza şefkat pullarımızı da ilâve edelim.

Maalesef bu pulların sürümünde binbir zorlukla karşılaşmaktayız. Mammafi cesaretimiz kırılmış değildir; Ve bir çok kapıyı çalacağız, rica edeceğiz ve hiç olmazsa bir kaç ailenin gıdasını bu yüzden sağlamaya uğraşacağız. Kolay olmayan bu çalışma temin ettiği (Sonu Sayfa 32 de)

Bir Yenilik

ve

Bir Hamle

Bugün şehrimizde, İl tarafından Samsun gazetesinden başka bir gazete - ne yazık ki - çıkmıyor.

Pek yakında yayın alanına atılmış bulunan Güven gazetesi ise Samsun gazetesi kadar olsun bir ilgi yaratmadan susmuş bulunuyor.

Son zamanlarda şehrimize, Başkent ve İstanbul ilinde yayınlanan gazeteler ayarında değilse bile onlarla boy ölçüşecek kırattâ başka illerde yayınlanan gazeteler de geliyor : Ülke, İzmir, Demokrat, gibi ilgili yazıları ile pekâlâ okurlarda temin etmişlerdir.

Gönül, şehrimizde de bunlar derecesinde olmasa bile mahalli yazıları ile bu gazeteleri aratmayacak kadar güzel bir gazetenin yayınlanmasını istiyordu.

Bugün, sevinçle ve memnunlukla öğrendiğimize göre Güven Gazetesi, çok yakın bir zamanda yeni bir tahrir heyeti tarafından, yepyeni bir düzen ile Samsunluları hakikatan ilgilendirecek yazı ve haberle yeniden yayınlanacaktır. İlcelerde birer muhabir üyesi bulunacağından (Güven); doğru anlamıyla iyi bir vilâyet gazetesi olacaktır. Şimdilik hacmi, eskisinden daha geniş tutulmıyacaksa da zaman ilerleyip ilgi kazandıkça-ki bunun kesenkes sağlanacağı ileri sürülüyor- haftada iki kez

çıkarmakla yetinilmeyecek ve ilk olarak Samsun şehri gündelik bir gazeteyle sahip olacaktır.

Hemen her iyi gazetede görüldüğü gibi Güvende de tüccar ve esnaf hatâ halkın ihtiyacına yarayacak piyasa hareketleri, Borsa haberleri bulunduracak, şehrin özelliğini belirtecek havadisî sütunlarına geçirecektir.

Böyle bir gazeteyle çoktanberi ihtiyaç duyuyorduk. Gündelik Güven gazetesini Samsun için bir yenilik ve bir hamle sayar, şimdiden müteşebbislerini tebrik ederiz.

19 MAYIS

Samsun'a Yeşilleme

Sağm yeşil,
Solun yeşil,
Dağın yeşil,
Yolun yeşil.

Yeşil bir güzellik var parkında,
Tunç heykel de yeşil olmuş ne güzel
Dalgaları yeşil yeşil köpürür
Işıl ışıl Karadeniz ne güzel...

Yeşile vurguna
Yeşil gözler ne güzel.
Yeşil giyen

Çiçek yüzlü kızlar ne güzel
Tütün kadar yeşil bahtın var, Samsun
Kuru tütününde altın var, Samsun..

R. NACİ TANRIKULU

DİLSİZİN İSTİRABI

AH BAYRAKTAR

Yağmur yağıyordu

O konuşmak melekesine sahip olmayan, arzularını anlatamayan zavallı bir dilsizdi. Alnını soğuk cama dayamış elektrikli lambasının etrafında parlayarak yere düşen damlalara bakıyor ve son günlerin kendisinde bıraktığı acıyı düşünüyordu. Zaten düşünmekten başka ne yapabiliyordu ki.

İki sene evvel İstanbul'dan dönerken vapurda kendi memleketinden güzel bir kız görmüştü; bu kız onun üzerinde çok büyük bir tesir yapmış ve kendisini onun cazibesinden kurtaramamıştı. Şimdi yağın yağmuru seyrederken gecenin karanlığı içinde yapayalnız onu düşünüyordu. Kuvvetle emindi ki; Onu, çok hemde çok seviyordu.

Karaya ayak bastığı dakikadan itibaren onu adım adım takip etmeye başlamıştı. Bir türlü kızın yanına gidip ona olan aşkını anlatamıyordu. Güzel bir yaz günü sevgilisini yalnız yolda giderken görünce, bütün kuvvet ve cesaretini toplayarak yanına gitmiş, elinde esir olduğu aşkını anlatılmaz bir takım garip işaretlerle ifade etmeğe çalışmıştı. Sevgilisi onun bu hareketlerine kahkahalarla gülmüş ve nihayet yanından kovmuştu. İşte o dakikadan itibaren tam 417 gün geçmişti. O dilsiz yaratıldığı ve aşkını anlatmaya muktedir olmadığı için her gün biraz

daha fazla kederleniyor ve hergün bir az daha kuvvetinden kaybediyordu.

İstirapları onu bu bir seneden az fazla olan kısa zaman içerisinde yirmi dört yaşında olmasına rağmen çok çöktürmüş ve saçlarına kır düşürmüştü.

İşte o halâ pencerenin önünde, alnı yine soğuk cam üzerinde sevgilisini yanına gittiği günkü halini ve çektiği zorluğu düşünüyor, dinmek bilmiyen yağmuru seyrediyordu. O, gündüzden ve bahardan ziyade böyle yağmurlu gecelerden bilhassa sonbahardan daha çok hoşlanıyordu.

Hayatın kendisi için ne kadar manasız, ne kadar sıkıcı olduğunu, kederli yaşadığını acı acı düşünüyor ve anlıyordu. Konuşamamak, anlatamamak, hislerini söyleyememek, bunların tesirile gülmemek meğer ne kadar acıymış. O artık mes'ut olamaz. Allah ona en büyük felâketi vermişti. Keşke büyümeseydi de yine çocuk kalsaydı. Hiç olmazsa çocukluk arkadaşlarından yediği fasılasız dayaklar; onların kendisini kandırarak elindeki simidini ve oyuncaklarını alarak ağlattıkları zamanlar şimdikinden çok daha iyi idi. O zamanlar hiçbir şey bilmeden, hiç bir şey hissetmeden sadece çocukluğun verdiği hislerle ağlıyordu.

Şimdi öyle mi ya? İşte biliyor, görüyor, hissediyor ve bilerek, hissederek acı çakıyor, gözyaşı döküyor. Bu

gözyaşları eskisinden çok farklı; seviyor, mes'ut olması lâzımken, ağlıyor, söylemesi, haykırması lâzımken mecburi sessizliğini bir tarafa atamıyor; sadece ne olduğu anlaşılamıyan haykırışlar yapıyor. Bu öyle bir haykırış ki; konuşan insanınkinden çok farklı. Gam dolu, elem dolu, hüsrân dolu, keder dolu bir haykırış bu Anlayan bir insan için çok feci bir haykırış. Belki bacağı kırılan bir köpek bu kadar acı haykıramaz. İki küreğinin ortasına iri bir bıçak yiyip ölmek üzere olan bir insanın haykırışı bile böyle değildir. Bu haykırışlar, işitenlerin tüylerini diken diken eden bir ölüm feryadı. Korku, acı, gözyaşı var bu feryatta.

Yağmur halâ yağıyor

Onun artık tahammülü kalmadı. İstirap çekmek istemiyor, ağlamak istemiyor artık O.

Ani bir kararla pencerenin önünden kalktı, soba borusunun bağlı olduğu ve tavandan ucu sarkan demir telden takriben 20 Cm. kadar koparttı ve onu bir (U) şekline soktu.

Zavallı dilsiz ne yapıyor? Ne yapacak bu teli? Ağır ağır oda kapısının yanına geldi, duvardaki elektrik piri-zine vahşi vahşi baktı. . . . Yine derin derin düşündü. Amma bu seferki dü-

şünüşünde bir sevinç vardı. Ta... gözlerinin içi gülüyordu. Bu gülüşün parıltıları hayattan nefret etmiş bir insanın duyduğu sevincin parıltılarıydı.

Elindeki telin uçlarını elektrik piri-zinin deliklerine yaklaştırdı. Dudaklarında hafif bir tebessüm belirdi. Birden bire teli prize soktu. Gözleri döndü, saçları dimdik oldu, vücudu morardı ve olduğu yerde bir kere sıçardıktan sonra yere yuvarlandı.

Simsiyah olan bu vücut, şimdi bütün dünya acılarından uzak, gamdan kederden ayrı sessiz yatıyordu. Zaten şimdiye kadar haykırmaktan başka ne söyleyebilmişti ki. Bu vücut ikinci defadır ki hiç bir şey düşünmeden hiçbir şey hissetmeden yatıyordu. Ebediyen de yatacağı.

İşte izzeti nefsiyle oynananın yarım bir insanın sonu. Hiç bir zaman hiç kimseye alay etmeyelim. Onlara hakaret etmeyelim. Hiç bir ferde fena söz söylemeye ve onlardan nefret etmeye hakkımız yoktur. İbrahim Hakki'nin Marifetnamesinde dediği gibi:

(Hak şerleri hayreyler)
(Zannetmek gayreyler)
(Ârif onu seyreyler)
(Mevlâ görelim neyler)
(Neylerse güzel eyler)

Halkevi Haberleri ve Çalışmaları

Törenler :

1 Temmuz 1946 pazartesi günü öğleden önce Cumhuriyet alanında yapılan DENİZCİLER BAYRAMI törenine Evimiz başkan, komite başkan ve üyeleri, öğleden sonra yapılan kayak ve yüzme yarışlarına da spor kolu gençlerimiz iştirak etmişlerdir.

Yüzme müsabakalarında gençlerimiz iki birincilik kazanmışlar. kayak yarışlarında ise üçüncü olmuşlardır.

Edebiyat geceleri :

(Fuzuli, Köroğlu, Nedim) geceleri 3-4 temmuz 1946 Çarşamba, Perşembe günleri saat 21 de yapılmıştır. Sahne açıldığı zaman 16. ncı asırda eski bir Türk evini gösteren manzara pek canlı görünüyordu. Türk evlerinden birinin içi o zamanki tarihi yaşatıyordu. Ev sahibi Orhan'ı arkadaşı Ahmet ziyaret ediyor. Ve büyük şair Fuzulî'yi misafir getireceğini haber veriyor, ev sahibi uşağı Şabanla hazırlık için konuşurken büyük şair içeriye giriyor. Fuzulî'yi candan seven iki genç, şirden ve güzellikten bahs ederek konuşuyorlar.

Şahsiyetleri temsil edenler :

Ahmet Erhamza, İhsan Saraçlar, Selâhattin Özkalaycı, Kaya Bozdemir dir.

İkinci perde açıldığı zaman :

Eski kıyafetler giyinmiş palabıyıklı ve silâhlı on efe birbirleriyle konuşmakta idi. Bu arada KÖROĞLU eğri kılıcı belinde olduğu halde içeriye girer,

maiyyeti ayağa kalkarak kendisini selâmlar.

Nusret Küçüköner, Köroğlu'nun kendi ağzı ile kim olduğunu parçalar okuyarak anlattı.

Üçüncü perde :

Bambaşka bir âlem gösteriyordu. Ortada güzel bir sedir. Odada güzel işlemeli antika eşyalar, pencereden Sâdabad—Kâğıthane Deresi, Çağlayan köşkleri görünüyordu.

Damat İbrahim paşa (Kaya Bozdemir), Servinazla (Feriha Karakoçla) konuşmaktadır. Dışardan müzik sesleri geliyor. Az sonra NEDİM (Mehmet Aydın) Nevcihan (Handan Gür), Nilüfer (Ayşe İlker) Tanburcu (Günaydın Korur) paşanın izinleri ile içeri girdiler.

Paşanın iltifatlarından sonra kızlar, şarkılar, Nedim de şiirlerini okudu. Paşa, Hünkâr tarafından istendiği için oradan ayrılıyor. Kızlar birbirleriyle dedi-kodu ederler: Nedim şiirler okuyarak aralarını bulur.

Dil-Edebiyat komitesi üyesi ve Lise edebiyat öğretmeni Kemal Yener'in hazırladığı ve idare ettiği bu gecede rol alan gençler Lisemiz öğrencileri ve Halkevi elamanları idi. Gerek şiirleri okumakta ve gerekse şahsiyetleri temsilde büyük başarı göstermişlerdir.

Suflör: Mehmet Muratlı idi. Dekorü Fikret Özbıngöl ve arkadaşları yapmışlardır.

Edebiyat gecelerinde üç büyük şairimiz kıyafetlerle sahnemizde yaşamışlar ve çok alkışlanmış ve takdir görmüşlerdir.

Mandolin Konseri :

Çok güzel geçen edebiyat gecelerinden sonra Halkevi güzel sanatlar

kolu mandolin birliğinin hazırladığı konser 5-temmuz-946 cuma günü saat 21 de evimiz salonunda verilmiştir.

Konsere İstiklâl marşile başlanmış, altı mandolin ve bir piyano (Ankara marşı, Mandolinler marşı, Dağbaşı duman almış, Köy çocukları, Faust, Dalgalar üzerinde, Menüet, Tuna Dalgaları) parçalarını büyük bir muvaffakiyetle çalmışlar, her parça uzun uzun alkışlanmış ve kısa bir zaman içinde hazırlanan bu konser herkes tarafından takdirle karşılanmıştır. İkinci parça olan (Mandolinler marşını) güzel sanatlar kolumuz üyelerinden Berkuk Noyan bestelemiştir.

Konseri verenler :

Emin Tarakçı idaresinde Talat Merihli, Mustafa Cura, İsmet Molder, Piyer Kaytanlı, Cemal İlkbay, piyano ile refakat eden Mustafa Ant'tan ibâretti.

Temsil :

Vedad Nedim Tör'ün KÖR piyesi Halkevi temsil kolu tarafından 7-8 temmuz 946 pazar ve pazartesi geceleri büyük bir muvaffakiyetle temsil edilmiştir. Her iki gecede salon tıklım tıklım dolmuş, pek çok kimseler ayakta durmak suretile seyr etmişlerdir. Halkevi başkanı Emin Hekimgil altı aylık çalışmaların neticesini anlatmış, kolun ayrı ayrı başarılarını izah ederek vazife alan arkadaşlarına Halkevi adına teşekkür etmiştir.

Bir aile faciası olan üç perdelik piyes güzel ve yeni hazırlanmış bir dekor içinde oynanmıştır. Kör rolünü Adnan Serter, eşi Selma rolünü Hadiye Ünal, amca rolünü Zeki Yolaç, Genç zengin rolünü Şerafettin Unat oynamıştır. Bütün roller o kadar büyük bir başarı ile temsil edilmişti ki

şimdiye kadar Samsunda oynanan piyesler içinde en güzel temsil edileni ve pek beğenileni olmuştur. Halkevi Başkanına ve Rejisör A. Serter'e gelen tebrik mektupları ve yapılan telefonlar bu memnuniyeti göstermiştir.

Konferanslar :

9 temmuz 1946 salı günü sabahleyin ve öğleden sonra 2 grupta olmak üzere sigorta müfettişi Reşat Akın tarafından ilgililere (İş kazaları, Meslek hastalıkları, ve anlık sigortaları) konusunda faydalı bir konferans verilmiştir.

12 temmuz 1946 cuma günü saat 18 30 da İngiliz Kültür heyeti öğretmenlerinden Mr. Hunter (İngilterede Resim) konusunda bir konferans vererek, Türkiyede olduğu gibi eski büyük sanatkarların eserlerine imza koymadıklarını, resim sanatının ne şekilde geliştiğini ve himaye gördüğünü meşhur İngiliz ressamlarını ve bunların açtığı çığırını anlatmıştır. Konferans Halkevi başkanı Emin Hekimgil tarafından tercüme edilmiştir.

16 temmuz 1946 çarşamba günü saat 21 de İstanbul üniversitesi Astro-nomi Profesörü Royds tarafından (Kuyruklu yıldızlar ve meteorlar) konusunda meraklı bir konferans verilmiştir, sonra konu ile ilgili iki film gösterilmiştir. Konferans Emin Hekimgil tarafından tercüme edilmiştir.

Filmler :

15-16-17 temmuz 946 geceleri C.H. P. Genel Sekreterliğinin Halkevimize gönderdiği 16 milimetrelik Kültür filmleri Halkevi salonunda umuma gösterilmiştir. Bu filmler (çocukların yaz oyunları, istikbal onlarıdır, Çoban köpeği, iyi spor, hayvanat bahçesi, radyo

ile ders, ve Londraya ait olmak üzere 10 film den ibaretti.

Sergi :

12 Temmuz 1946 cuma günü saat 19.30 da C. H. P. Genel Sekreterliği nin emirlerle gönderilen İngiliz çocuklarının resim sergisi açılmıştır, sergi beş gün sürmüştür. 6-14 yaşındaki çocukların muhtelif konularda yaptığı resimler en çok gençler tarafından merakla gezilmiştir.

Bu sergi Yozgat Lisesi birinci devre öğrencilerinin bir kaç yıl önce Londra da açtıkları başarılı bir sergiye mukabil yurdumuzun muhtelif Halkevlerinde açılan bir sergidir.

Toplantı :

18 Temmuz 1946 perşembe günü saat 14 de Köy muhtarları Halkevi salonunda bir toplantı yapılmıştır. 300 e yakın köylünün hazır bulunduğu bu toplantıyı Halkevi Başkanı Emin Hekimgil güzel bir konuşma ile açtıktan sonra ilk defa yurdumuzda yapılacak olan tek dereceli seçimin öneminden ve tarihimizdeki seyrinden bahisle İnönü'nün millete beyanamesini okumuş ve çok alkışlanmıştır. Müteakiben C. H. P. müfettişi Dr. Cemal Kazancıoğlu bu konu üzerinde gereken izahatı vermiş ve açıklamalar yaptıktan sonra toplantıya son verilmiştir.

Lozan günü :

24 Temmuz 1946 çarşamba günü saat 18 de Lozan Antlaşmasının 23 cü yıldönümü evimiz salonunda toplanan gençlerle kutlanmıştır. Lozan günü hakkında Halkevi Başkanı Emin Hekimgil bir konuşma yaptıktan sonra Yılmaz Omurhan (Lozan Antlaşması), Cahid Ünal (Lozan Antlaşması nasıl yapıldı) konuları üzerinde hazırladık-

ları istifadeli konferanslarını vermişler ve alkışlanmışlardır.

Müzik :

Sevim Ozantürk ile Mustafa Cura tarafından keman DİO konseri 30 temmuz 1946 cumartesi günü saat 18 de evimiz hoparlörlerle verilmiştir. Konser muhitte alaka ile dinlenmiştir.

Boks gösterileri :

Halkevinin spor çalışmaları arasında belli başlı Güreş, Boks ve Su sporları vardır. Uzun zaman çalışmakta olan Boks'a meraklı gençler, 4 ağustos 1946 pazar günü Halkevi salonunda saat 17 de parlak bir gösteri yapmışlardır. Bir hafta önceden hazırlanan programa göre ikinci defa sağlık muayeneleri yapıldıktan sonra hangi çiftlerin karşılaşacağı tesbit edilmiş ve salona giriş serbest bırakılmıştır. Saat 15 den itibaren meraklılarla dolan salonda gençler çokluğu teşkil ediyordu. Beden Terbiyesi Bölge idarecileri spor öğretmenleri hariç, hazır bulunan her sınıf ve meslekten kalabalık bir seyirci kitlesi merakla bekliyordu. Saat tam 17 de hakemler ve Halkevi Başkan ve idarecileri yerlerini aldıktan sonra Halkevi Başkanı Emin Hekimgil spor çalışmaları ve bu arada çalışma programındaki müsabaka ve faaliyetleri izah ederek, karşılaşacak gençleri tanıtmış ve hazır bulunanları selâmlıyarak hoş geldiniz demiştir.

Orta Hakemliğini Selahattin Erkman, Yan Hakemliklerini Mehmet Ali Eran ve Abdülkadir Güneş yapıyordu. Halkevi İngilizce öğretmeni ve meşhur bir boksör olan Mr. Hunter maçların yapılış ve idaresine Başkanla birlikte nezaret ediyordu. Salon ortasında yapılan ring çok güzel olmuş,

maçlar için her şey yerli yerine konulmuştu. Birinci Maç Yücel Yula ve Tarık Yavuzoğlu (53 kilo) arasında oldu. İkiser dakikadan 3 ravunt süren bu ilk maçta daha ilk dakikada Tarık Yücele nazaran, daha kuvvetli olduğunu ve hücumlarında sert olduğunu gösterdi. Neticede puan hesabıyla Tarık, galip ilân edildi.

Çok alkışlanan bu maçtan sonra 66 kiloda Aydın Çiğnemci ve Nail Çubukçu karşılaştılar. Her ikisinde kuvvetli olan bu çiftin gösterisi de pek heyecanlı oldu. Nail, teknik bakımından daha üstün olmakla beraber Çiğnemcinin beden itibarile daha kuvvetli ve dayanıklı olması, ve hücumlara aynen mukabelesi üzerine hakem heyeti beraber ilân etti. Üçüncü maç (71 kiloda) Hamdi Pirpak ve Sezai Gürler arasında oldu. Birinci ravuntun sonlarına doğru pekiyi döğüşen Hamdi Pirpak burnuna yediği bir direk ile burnu kanamağa başladı ve maçı terkettiğinden Sezai Gürler hükmen galip sayıldı. Dördüncü maç (61 kiloda) Halkevinin en teknik ve tecrübeli boksörleri olan Ali Soydemir, ve Yusuf Günseli arasında oldu. Her ikisi de çok iyi döğüşüklerinden berabere ilân edildi. Yine (61 kiloda) Vural İnan ve Kemal Kansız arasında yapıldı. Galata Saray kulübünde boksa çalışmış ve Türkiye birinciliklerine iştirak etmiş olan Vural İnan, Kansıza göre teknikçe çok üstündü. Tecrübesi az olmasına rağmen Kansızın enerjisi ve cesareti taktir edildi. Altıncı maç bir gösteri olarak Vural İnanla Günseli arasında yapıldı. Vural mütemadiyen hücum ve Günseli de müdafaada kaldı. Yedinci maç Ali

Soydemirle yine Vural İnan arasında başladı, çok süratli ve teknik döğüşen bu çift uzun, uzun alkışlandı, ve neticede oyun bitti.

Maçların sonunda Halkevi Başkanı Emin Hekimgil gençleri tebrik edip teşekkür ettikten sonra kitap, albüm, resimlik, para çantası ve not defterlerinden müteşekkil hediyeleri gençlere dağıttı. Gençler hazır bulunanları selâmladıktan sonra Halkevi Başkanının ve Mr. Hunterin ellerini sıktılar ve halkın alkışları arasında gösteri son buldu.

Samsunda ilk defa yapılan bu Boks gösterilerinin intizam ve mükemmeliyetinden çok memnun kalan seyirciler bu çalışmaların devamını ve sık sık tekerrürünü dileyerek ayrılmışlardır.

Kurslar :

İngilizce kursları programları gereğince devam etmiş, 10 ağustostan itibaren tatil yapmıştır. Bu arada Güreş ve boks kursu ile mandolin kursumuz çalışmalarına fasılasız devam etmektedirler.

Radyofonik Temsil :

18 Ağustos 1946 pazar günü temsil kolu gençlerinden (S. Giray, Ayşe İlker, Şerif Unat, Hadiye Ünal, Recep Ögüt, Esat Erendor) tarafından Akıl Ticarethanesi adlı bir komedi Halkevi radyosile oynandı.

Sosyal yardım :

1946 yılı birinci altı aylık çalışma devresinde Sosyal Yardım komitesi 14 toplantı yapmış, alınan kararlara göre şu yardımları yapmıştır :

Yurtdaşlardan 17 kişiye acil ihtiyaçları için 157 lira verilmiştir. Çok fakir birkaç yurttaş devamlı olarak yardımlar yapılmıştır. Ordu köylerinden gelen ve Halkevine müracaat eden bir yurttaş sun'i bir cam göz alındı. Bir tüberkülozlu hastaya-gıdasına medar olmak üzere- 59 lira verildi, beş yurttaş yol parası verildi ve iki kimsesiz yolcu Giresun'a, bir kişi Çorum'a ve iki kişi Sivas'a gönderildi. Yeni iş bulan bir ameleye bir kat elbise ve ayrıca ihtiyar bir emekliye de yine bir kat elbise tedarik edildi.

Talebelerden altı Liseliye devamlı yardım yapılmış, dört talebeye yol parası verilmiş yüksek mimarda okuyan bir talebeye her ay 20 lira gönderilmiş, ebe okulunda okuyan iki talebeye yardım yapılmış, Amerika'ya giden bir talebeye yardım edilmiştir.

Halkevine baş vuran fakir hastaların reçeteleri yaptırılmış ve buna 200 lira sarfedilmiştir. Geçen ödenekli yıldan devren artan paradan başka Sadi Tek tiyatrosundan 582 lira, Etibha odasının balo büfesinden 325 lira hasılât elde edilmiştir. Bu devre içinde yapılan yardımların tutarı 1800 lirayı geçmektedir.

Komite Başkanı Bn. Nebahat Erker ve mutemet üye Enis Arı'nın devamlı çalışmalarile Sosyal yardım vazifesini görmüştür.

Tarih — Müze komitesi Terme'nin Yarpı kalesini incelemek için bir gezi yaparak bazı etütler yapmıştır.

Yardım sevenler derneği Samsun merkezi

(Baştarafı sahife 23 de)

manevi hazla her meşakkatı unutturmaktadır. İnsanı vazifemizi yaparken her taraftan gördüğümüz teşvik ve yardımı bilhassa belirtmek isteriz. Bu meyanda muzaheretlerle vilâyeti, verdiğimiz toplantılarda bizi bir çok masraftan kurtaran Tümen, Halkevini, öğrencilere yapılan yardıma mukabil hazırladığı bir çok eşya ile Erkek sanat enstitüsünü hayır seven halkımızı her işimize koşan faal azamız ve her sahada imdadımıza yetişen Üzel biki yurdu sahip ve müdürü Bn. Hadiye Üzel'e derin şükranlarımızı sunarken bu destek ve hüsnü niyetin bizde çalışma arzularını artırdığını, ileride yoksullarımıza daha geniş ölçüde faydalı olmak isteği uyandırdığını bildirmekle sevinç duyuyoruz.

1947 yılı C. H. P.

Sanat mükâfatı Müsabakası

- 1) C. H. P. Genel Sekreterliğince bir piyès müsabakası açılmıştır.
- 2) Bu müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış, basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.
- 3) Müsabakada birinci gelene 3000, ikinci gelene 2000 ve üçüncü gelene de 1000-lira mükâfat verilecektir.
- 4) Bu müsabakaya katılma şartları C.H.P. Genel Sekreterliğinden ve bütün Halkevi Başkanlıklarından alınabilir.

Neşriyat Müdürü ve İmtiyaz sahibi : *Emin Hekimgil*

İl Matbaası — Samsun

30 Kuruş